

Forsvarsbygg er en profesjonell, offentlig eiendomsaktør, som bygger, drifter og selger eiendom for Forsvaret. Gjennom vår unike innsikt og kompetanse tilbyr vi sikre og effektive eiendoms løsninger, som gir Forsvaret en betydelig arealreduksjon, mindre husleie, økt levetid og lavere kostnader på Forsvarets materiell.

Forsvarsbygg opererer forretningsmessig til kundenes, eierens og samfunnets beste, og løser offentlige eiendomsoppgaver i balanse mellom forvaltning og forretning.

Forsvarsbygg er et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet, har Forsvaret som største og viktigste kunde, men har også kunder i andre offentlige markeder. Ved utgangen av året hadde Forsvarsbygg en samlet bemanning på 1276 årsverk.

For å nå våre mål, jobber Forsvarsbygg etter fire verdier:

- Fokuseret
- Gjensidig tillit og respekt
- Helhetlig mangfold
- Nytenkende

Forsvarsbygg er delt inn i sju forretningsområder:

Forsvarsbygg Eiendom har en overordnet, strategisk og koordinerende rolle og utfører Forsvarsdepartementets eieransvar for eiendommer, bygg og anlegg. Enheten er ansvarlig for at eiendommene til enhver tid dekker brukernes behov, samt at eiendommens balanseverdi utvikles positivt over tid.

Forsvarsbygg Utvikling bygger funksjonelle og rasjonelle eiendommer, bygg og anlegg for Forsvaret.

Forsvarsbygg Utleie tar seg av alle oppgaver innenfor utleie, drift, vedlikehold, renhold og utvikling av kundens eiendommer, bygg og anlegg.

Forsvarsbygg Skifte Eiendom utvikler for salg og avhender eiendommer, bygg og anlegg som Forsvaret ikke lenger har bruk for. Salg skjer i hovedsak til markedsvilkår og i åpen konkurranse.

Forsvarsbygg Rådgiving er et ledende rådgivermiljø innenfor beskyttelse og sikring av verdier, mennesker og miljø, med nedslagsfelt innenfor hele totalforsvarssektoren.

Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk har i oppgave å forvalte, ta vare på og utvikle festningsverk som Forsvaret ikke lenger skal benytte seg av.

Forsvarsbygg Fellestenester leverer administrative støtte-tjenester til alle avdelingene internt i Forsvarsbygg.

INNHold	Forsvarsbygg i 2006
Styrets beretning for 2006	Administrerende direktørs beretning
Bygger fred i Afghanistan	Forsvarsbygg Eiendom
Forsvarsbygg Utvikling	Forsvarsbygg Utleie
Skifte Eiendom	Forsvarsbygg Rådgiving
Nasjonale Festningsverk	Forsvarsbygg Fellestenester
Miljørapport	Regnskap

FORSVARSBYGG I 2006

- Økt verdiskaping gjennom oppnådde effektiviseringskrav og bedre leveranser

Forsvarsbyggs resultater for 2006 viser at virksomheten har nådd de krav som Stortinget har satt til konkurransedyktige priser på husleie og eiendomstjenester. Kvaliteten på Forsvarsbyggs leveranser er ytterligere forbedret gjennom 2006 og kundene er mer fornøyd.

Forsvarsbygg gjennomfører en betydelig eiendomsreform gjennom å bygge, drifte og selge eiendom for Forsvaret, og leverte et resultat for 2006 som viser at virksomheten bidrar til økt verdiskaping for Forsvaret gjennom stadig bedre leveranser, mer fornøyde kunder og kostnadseffektivisering.

Siden etableringen har Forsvarsbygg bidratt til at Forsvarets areal er redusert med 2 millioner kvadratmeter og at eiendomskostnadene er redusert med 800 millioner kroner årlig. Forsvarsbyggs arbeid har gjort at kostnadene knyttet til eiendomsvirksomheten i Forsvaret er blitt mer synlige og oversiktlige.

Regnskapstallene for 2006 viser at Forsvarsbygg leverte et resultat på 526,2 millioner kroner, målt etter kontantprinsippet. Av dette er kr 501 millioner overført til Forsvarsdepartementet i løpet av året. Dette er midler som går direkte tilbake til drift og modernisering av Forsvaret. Resterende er satt av i et reguleringsfond, som i samråd med Forsvarsdepartementet disponeres til prioriterte formål i og utenfor Forsvarsbygg i fremtiden.

Forsvarsbygg Utvikling, som bygger og rehabiliterer Forsvarets eiendommer, leverte gjennom året totalt produksjonsvolum på 1.516 millioner kroner.

Forsvarsbygg Utleie genererer størstedelen av Forsvarsbyggs driftsinntekter gjennom utleieinntekter og salg av eiendomstjenester, totalt 2.173 millioner kroner i 2006.

Skifte Eiendom nådde Stortingets reviderte krav for 2006 på 411 millioner kroner, og solgte forsvarseiendommer med et endelig netto kontantresultat på 433,4 millioner kroner. Det ble avhendet omlag 295 000 kvadratmeter eiendom i 2006.

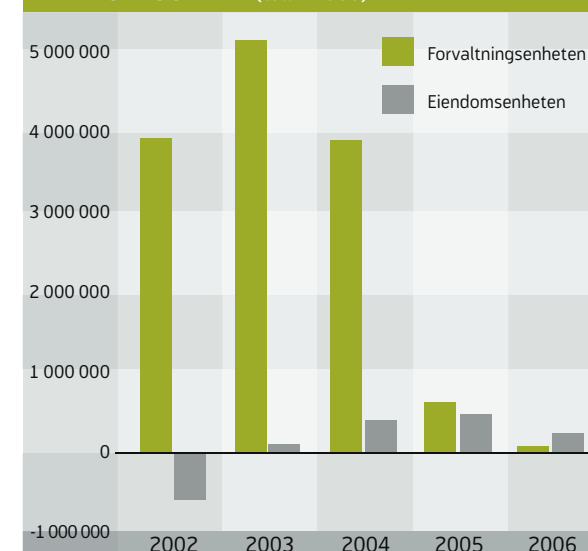
Forsvarsbygg Rådgiving solgte i 2006 rådgivningstjenester for 82,3 millioner kroner.

Nasjonale Festningsverk brukte 36,6 millioner på grunnleggende og verdibevarende vedlikehold av festningsanleggene. Videre tjente NFV inn 41,3 millioner på leieinntekter og 6,5 millioner på salg av rådgivningstjenester både til og utenfor Forsvaret.

DISPONERING AV RESULTAT - OVERFØRING TIL EIER

Driftsresultat (eks. resultat Skifte Eiendom):	kr 526,2 mill
Resultat Skifte Eiendom (salg):	kr 433,4 mill
Søkes overført til reguleringsfond	kr 25,2 mill
Overføres eier	kr 934,4mill

DRIFTSRESULTAT (tall i 1 000)

EI KOMPETENT VERKSEMD I UTVIKLING

Forsvarsbygg har sidan etableringa i 2001 gått gjennom ei betydeleg profesjonalisering, effektivisering og kvalitetsforbetring. Verksemda gjennomfører ein betydeleg offentlig eigeomsreform med utgangspunkt i å forvalte og utvikle Forsvaret sine eigeomar på ein lønsam, langsiktig og samfunnsansvarleg måte.

Forsvarsbyggs skal ta vare på viktige, samfunnsmessige omsyn og samtidig møte forretningsmessige krav. Forsvarsbygg er svært bevisst på at verksemda har stor betydning for mange enkeltpersonar, næringsliv, lokalsamfunn og samfunnet som heilskap.

AVHENGIGE AV TILLIT

For å meistre desse oppgåvene er Forsvarsbygg avhengige av tillit. Vi må ha tillit hos både eigar, kundar, eigne medarbeidarar og i samfunnet generelt. Forsvarsbygg må derfor lytte til råd og innspel frå samarbeids-

partnarar og interessentar, slik at vi løyser oppgåvene på ein god måte. I tillegg til gode kvalitetssikringsystem for all vår verksemd, er openheit om verksemdas arbeid ein grunnleggande føresetnad.

HALDNINGAR, ETIKK OG LEIING

I september lanserte forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen forsvarssektorens handlingsplan for haldningar, etikk og leiing. Målgruppa er dei drygt 15.000 tilsette i Forsvaret, dei drygt 2.000 tilsette i dei andre etatane i forsvarssektoren, samt dei ca 9.500 vernepliktige. På bakgrunn av dette har Forsvarsbygg utarbeida sin eigen etiske rettleiar for å handtere etiske og haldningsmessige utfordringar i kvardagen. Dei etiske retningslinene er laga for at dei skal følgjast av alle medarbeidarar i Forsvarsbygg.

KOMMUNIKASJONSSTRATEGI

Forsvarsbygg utvikla i 2006 kommunikasjonsstrategiar og planar for både konsern og dei enkelte forretningsområda. Kommunikasjon er eit viktig leiingsverktøy, og nyttast strategisk for å bygge relasjonar og praktisere ein kommunikasjon som er open og truverdig. Som offentlig verksemd praktiserast prinsippet om meiroffentlegheit. Forsvarsbygg er ein organisasjon i stadig læring. Vi gjer vårt ytterste for å bli ein stadig betre samfunnsaktør, i skjæringspunktet mellom forvaltning og forretning.

KOMPETANSEMILJØ

Forsvarsbygg er ei kompetanseverksemd som er avhengig av å ha medarbeidarar med høg fagleg kvalitet og som ligg i front på fagleg utvikling. Verksemda har samla ein betydeleg heilskapleg eigeomskompetanse og unik spisskompetanse innan sikring, fortifikasjon, kulturminne og miljø.

Blant anna er Forsvarsbyggs eigen forskings-, forsøks- og utviklingsverksemd (FoU) retta mot dei forsvarsspesifikke utfordringene Forsvarsbygg skal handtere. Dette skjer ofte i samarbeid med nasjonale og internasjonale fagmiljø, for eksempel FFI og NTNU/SimLab.

Nordisk forsvarsbygg er et samarbeidsforum for bygge- og eigeomsorganisasjonane i dei nordiske landa sine forsvar. Samarbeidet starta i 1973, og sidan har vore heldt årlege konferansar. Hensikta med samarbeidet er å utveksle erfaringar for å lære av kvarandre og bli betre tenesteytarar for Forsvaret. Det ligg eit stort effektiviseringspotensial i samarbeidet mellom organisasjonane, som på mange områder har svært like oppgåver og rammer.

KOMPETANSEUTVIKLING AV LEIARAR

Hausten 2005 blei eit linjeleiarprogram etablert der hovudformålet var å skape ei felles plattform for leiarar, basert på verksemda sin

«mission», målsetjingar og verdiar. Programmet fortsatte i 2006. Ved slutten av året hadde nærare 120 leiarar gjennomført 4 moduler, kvar med eige tema:

Modul 1: «Leiaren som rollemodell»

Modul 2: «Leiaren som personalansvarleg»

Modul 3: «Leiaren som mål- og resultatansvarleg»

Modul 4: «Leiaren som kunde- og marknadsansvarleg»

ARBEIDSMILJØ

Personalpolitikken i Forsvarsbygg legg vekt på menneskelege verdiar som omsorg, gjensidig respekt og moglegheit for personleg utvikling. Forsvarsbygg ønskjer å ha eit miljø prega av fagleg dugleik og mangfald.

Forsvarsbygg blei ein IA-bedrift i 2004. Sjukefråveret i 2006 blei redusert med 0,2 % til totalt 6,3 %.

Talet på årsverk i Forsvarsbygg per 31.12.06 var 1249, og av desse utgjorde kvinner 600 personar. Forsvarsbygg tilstrebar ei balansert kjønnsfordeling og er bevisst på at verksemda skal være ein arbeidsplass for begge kjønn og ulike nasjonalitetar. Kvinneandelen i konsernleiinga er auka til 25 %. Eit mentorprogram for å få fleire kvinner til å kvalifisere seg til ledande stillingar i Forsvarsbygg gjennomføres fortsatt.

KJØNNSFORDELING - JANUAR 2007

	Totalt	Kvinner	Menn
Konsernleiing	12	3	9
Leiarar	97	18	79
Teknisk/adm. personell	318	117	201
Driftspersonell	506	18	489
Reinhold	469	447	21
Sum totalt	1390	600	790

STYRETS BERETNING FOR 2006

Forsvarsbygg ble etablert i 2002 som et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet, organisert som egen virksomhet med eget styre, vedtekter, nettobudsjettering av driften og tilhørende reguleringsfond.

Organisasjonen drives på tilnærmet forretningsmessige prinsipper og fungerer, innen gitte rammebetingelser, som en komplett og profesjonell eiendomsvirksomhet med Forsvaret som hovedkunde. Hovedkontoret er i Oslo og virksomheten er spredt til steder der Forsvaret har hovedvirksomhet.

UTVIKLING OG MÅLOPPNÅELSE I 2006

I 2006 har kundenes husleie- og driftskostnader blitt ytterligere redusert, og styret gleder seg over markant bedring av både kunde- og medarbeidertilfredsheten. Gjennom enda bedre samarbeid med eier og kunder vil styret arbeide for at kravet til kundetilfredshet skal nås i 2007. Fordi FMO besluttet å innrangere relativt store arealer, og noen salg ble forsinket, ble målet for arealreduksjon ikke nådd. Økte inntekter ved tjenestesalg er benyttet til utvikling og vedlikehold for å øke verdien av eiendomsmassen, og styret har satt av ressurser for å fullføre tilstandsanalysen i 2007 og 2008.

Nye bygg og anlegg er oppført i henhold til Forsvarsdepartementets oppdrag. En milepæl for Forsvarsbygg er igangsetting av bygging av to leire i Afghanistan med ca 320 mann i arbeid, hvorav 280 mann er lokale arbeidstakere. I forbindelse med Osloarkitektens 100-årsjubileum kåret arkitektene det nye Ledesbygget på Akershus til dette tiårets bygg.

I 2006 har Forsvarsbygg unngått vesentlige merknader fra Riksrevisjonen, og arbeidet

med risikovurdering av hovedmål er kommet godt i gang. Det er gjennomført tiltak for å få ennå bedre kontroll med eiendomsregisteret.

Bedriften er utviklet kvalitetsmessig ved gjennomføring av ambisiøse leder- og organisasjonsutviklingsprogram, samt tiltak for å fylle kompetansegap.

Styret varsler at det i løpet av planperioden kan bli vanskelig å nå effektiviseringskravet på 10 % innen 2008. Opprettholdelse av effektiviseringsmålet innebærer risiko for lavere kvalitet og frekvens i tjenestetilbudet, verdiforringelse av EBA og økt vedlikeholds- etterslep.

Styret mener at ledelsen og de ansatte over tid og gjennom målbevisst arbeid, har gjennomført betydelige forbedringer, nådd Forsvarsdepartementets vesentligste resultatkrav og forbedret konkurransedyktigheten.

RESULTATREGNSKAPET

Forsvarsbygg avlegger to atskilte internregnskap i samsvar med god regnskapsskikk og regnskapslovens bestemmelser. I tillegg rapporteres et samlet kontantregnskap til statsregnskapet.

Forvaltningsenheten (Forsvarsbygg som virksomhet) fikk et ordinært resultat i henhold til budsjett på kr 0,1 millioner, selv med en økning i pensjonskostnadene på kr 30 millioner. I 2005 var resultatet på kr 57,2 millioner.

KONTANTREGNSKAP

KAP	POST	TILDELT/KRAV	RESULTAT	AVVIK
1710	Post 24 Driftsresultat	501 000 000	526 179 871	25 179 871
1710	Post 47 Nybygg og nyanlegg	1 954 897 000	1 136 742 472	- 818 154 528
4710	Post 47 Salg av eiendom	- 411 000 000	- 433 413 757	- 22 413 757

Det ordinære resultatet for Eiendomsenheten (eiendommene Forsvarsbygg forvalter) før overføring av resultat til eier, ble kr 241,8 millioner. I 2005 var resultatet kr 486,8 millioner. Resultatet i 2006 ble kr 77 mill lavere enn opprinnelig budsjettet og skyldes at det ble solgt mindre arealer enn forutsatt.

DISPONERING AV RESULTAT - OVERFØRING TIL EIER

Kontantmessig resultat fra salg av eiendommer og kapitalelementet i husleien skal i henhold til krav (i parentes) i iverksettelsesbrev overføres eieren:

DISPONERING AV RESULTAT

Driftsresultat (eks. resultat Skifte Eiendom):	kr 526,2 mill
Resultat Skifte Eiendom (salg):	kr 433,4 mill
Søkes overført til reguleringsfond	kr 25,2 mill
Overføres eier	kr 934,4 mill

Styret vil arbeide for at merinntekt ved eiendomssalg overføres miljøfond.

Resultatet på post 24 skyldes mer effektiv drift og endring i leverandørgjeld. Grunnet for få planlagte prosjekter ved årets start og stramt leverandørmarked, må betydelige investeringsmidler (post 47) overføres til 2007. Inntektskravet ved salg av eiendommer er nådd med god margin.

Åge Danielsen, Gunn Ovesen, Siri Hunnes Blakstad, Inge Nidar Dolve, Randi Jørgensen, Alf Kaspersen, Finn Øyvind Langfjell, Svein Erik Lysgaard og Eli Anne Østengen

Foto: Terje Skåre

PERSONELL, LIKESTILLING OG ARBEIDSFORHOLD

Pr. 01.01.2006 ble det utført 1249 årsverk i Forsvarsbygg. Bemanningen er økt til 1269 årsverk ved slutten av året som følge av overføring av personell fra FMO og økning i volumet på langsiktige avtaler om tjenesteleveranser.

Fordelingen mellom kvinner og menn er 38/62. Kvinneandelen i konsernledelsen er økt til 25 %. Et mentorprogram for å få flere kvinner til å kvalifisere seg til ledende stillinger i Forsvarsbygg gjennomføres fortsatt.

Forsvarsbygg ble en Inkluderende arbeidslivsbedrift (IA-avtalen) i 2004. Sykefraværet i 2006 ble redusert med 0,2 % -poeng til totalt 6,3 %.

Det er i 2006 rapportert 14 tilfeller av yrkesrelaterte skader hvorav det alvorligste er et armbrudd.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET.MILJØLEDELSE

Som ledd i innføringen av miljøledelse er miljøhandlingsplanen for Forsvarsbygg im-

plementert, og rapportering viser at den i hovedsak følges.

En rekke tiltak for miljøriktig forvaltning av skyte- og øvingsfelt vil bli videreført i 2007 etter at Forsvarsbygg overtok forvaltningsansvaret i 2006. Oversikt over hvilke forurensningsstoffer som renner ut fra alle skyte- og øvingsfelt og miljørisiko knyttet til Forsvarets bruk av hvitt fosfor er viktige utfordringer. Styret har merket seg at Forsvarsbygg fikk Forsvarsdepartementets miljøvernpris 2006 for arbeidet med biologisk mangfold.

For å møte SFTs pålegg om tiltak og undersøkelser av 77 lokaliteter, fokuserte en i 2006 på å utarbeide og gjennomføre overvåkingsplaner.

UTSIKTENE FOR 2007 OG FRAMOVER

Styret vil fortsette utviklingen av Forsvarsbygg og Forsvarets eiendommer med ytterligere effektivitet og fleksibilitet i tjenesteproduksjonen, bedring av kundetilfredsheten og samarbeidet med eieren om en kostnads-effektiv verdiutvikling av eiendomsmassen.

For 2007 blir det spesielt viktig, i samarbeid med militær bruker og eier, å konsentrere innsatsen mot områder der ressursbruken vil gi varige verdier for en ny og redusert basestruktur. Dessuten vil styret planlegge investeringer i god tid for en rettidig benyttelse av bevilgede midler. I et presset arbeidsmarked vil styret fortsette å utvikle Forsvarsbygg til en arbeidsplass der kompetente og innsatsvillige medarbeidere gjerne vil fortsette sin karriere. Styret har startet en prosess for å se om andre offentlige virksomheter kan ha behov for vår kompetanse og våre tjenester.

Styret vil følge med og delta aktivt i arbeidet med Forsvarsstudien 2007 og langsiktig strategi for EBA i forsvarssektoren. Organisasjonen vil bli forberedt for å kunne øke ut-rangerings- og avhendingstakten på EBA.

Styret vil arbeide for å sikre målsettingene om festningene som en attraktiv arena for kultur og næringsliv i møte mellom Forsvaret og det sivile samfunn, og bidra til økt inntjening som sikrer at kulturminnene blir ivarettatt.

Oslo, den 12. februar 2007

Åge Danielsen (styreleder)

Gunn Ovesen

Siri Hunnes Blakstad

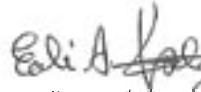

Inge Nidar Dolve

Randi Jørgensen

Alf Kaspersen

Finn Øyvind Langfjell

Svein Erik Lysgaard

Eli Anne Østengen

Frode Sjørnsen
Administrerende direktør

ADMINISTRERENDE DIREKTØRS BERETNING

- Forsvarsbygg - omstilling og modernisering

Foto: Terje Skåre

Utviklingen av offentlig sektor medfører forventninger og krav til virksomhetenes evne til omstilling og modernisering. Forsvarsbygg har gjennom sin virksomhet også i 2006 tatt viktige steg for å møte disse forventningene. Forsvarsbygg leverer målbare resultater som bidrar til betydelig verdiskapning både for våre eiere, kunder og for våre andre samarbeidspartnere. Året 2006 viser at vi er på god vei mot det målet vi har satt oss - å bli en ledende eiendomsaktør som kan måle seg med både private og offentlige konkurrenter i alle ledd av verdikjeden. Forsvarsbyggs fremste fortrinn er våre til sammen 1400 ansatte som sammen skaper vår unike kompetanse.

Våre resultater kommer samfunnet til gode både gjennom at offentlige eiendommer håndteres profesjonelt og gjennom at Forsvaret og andre offentlige kunder får leveranser innen eiendom, bygg og anlegg basert på høy kompetanse og helhetlige eiendomsløsninger. For oss er det avgjørende at vi løser våre oppgaver slik at vi ivaretar og øker eiendommens verdi, samtidig som vi møter kundenes behov og forventninger. Vårt arbeid bidrar til at Forsvaret og andre offentlige kunder kan frigjøre ressurser til operative formål.

Forsvarsbygg leverer et solid resultat for 2006 på 526,2 millioner, hvorav 501 millioner overført til Forsvarsdepartementet. I tillegg bidrar Skifte Eiendoms avhending til inntekter

på 433,4 millioner. Samlet gir Forsvarsbyggs virksomhet 934,4 millioner kroner til drift og fortsatt modernisering av Forsvaret. Også på denne måten er Forsvarsbygg en betydelig bidragsyter til moderniseringen av offentlig sektor.

Forsvarsbygg skal være og er en profesjonell og konkurransedyktig samtidig som vi eies av det offentlige og fyller viktige samfunnsfunksjoner. Denne krevende posisjonen i skjæringspunktet mellom forvaltning og forretning må vi kontinuerlig både forstå og håndtere. Dette er en prosess vi har jobbet mye med og lært mye av. Vi er stolte av at 2006 har vært et år der vi har synliggjort våre positive resultater for kunder og eier og økt vår konkurransevne, uten at dette har medført negativ oppmerksomhet knyttet til enkeltsaker.

Våre verdier er av fundamental viktighet for Forsvarsbygg. Vi er fokusert, vi baserer oss på gjensidig tillit og respekt, vi jobber for et helhetlig mangfold og vi er nytenkende. Vi tror disse rettesnorene gjør oss bedre som forvalter, som arbeidsplass og som samarbeidspartner for våre kunder.

Noen prosjekter er særlig verdt å nevne fra 2006, fordi de har økt vår kompetanse og tjener som eksempler på vår profesjonalitet, også utenfor Norges grenser.

- Forsvarsbygg har hatt i oppdrag å utvikle, bygge og drifte den nye leiren i Meymaneh i Afghanistan. Dette er første gang vi bistår norske styrker i en internasjonal fredsoperasjon.
- Forsvarsbygg har overtatt driften av Forsvarets skyte- og øvingsfelt
- Forsvarsbygg har mottatt flere priser for sitt

arbeid, herunder for et nettbasert system for skytefeltsadministrasjon, for redusert kjemikalieforbruk knyttet til renhold og nye og bedre renholdsmetoder, samt en miljøpris for kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold

- Forsvarsbygg har ansvaret for Norges største naturrestaureringsprosjekt på Hjerkin.
- Arbeidet med verneplaner med vitenskapelig dokumentasjon av alle festningsanlegg er sluttført.
- Vi har opprettet kundeservice på internett. Dette bedrer tilgjengelighet, tempo og kvaliteten på servicen til våre kunder.
- Det nye ledelsesbygget for Forsvarsdepartementet og Forsvarsledelsen ble åpnet og ble samtidig av Osloarkitektene kåret til ett av de ti viktigste signalbyggene i vår tid.
- Forsvarets eiendommer på Torp ble solgt til kommunene Sandefjord og Stokke. 4000 dekar skal nå videreutvikles til ny sivil flyplass.

Eksemplene viser at Forsvarsbygg i 2006 både i inn- og utland leverer både økonomiske resultater, service til våre kunder og løser samfunnsoppgaver knyttet til natur og miljø. Slik mestrer vi balansen mellom forretningsmessig drift og samfunnsansvar, til kundenes, eierens og samfunnets beste.

Frode Sjørnsen

KONSERNLEDELSE

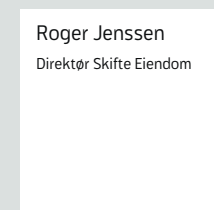
Frode Sjørnsen
Administrerende direktør

Olaf Dobloug
Direktør Utvikling

Pål Benjaminsen
Direktør Utleie

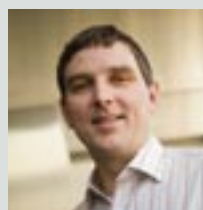
Roger Jenssen
Direktør Skifte Eiendom

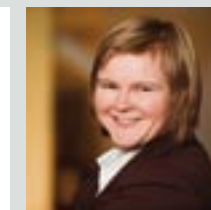
Ragnar Bjørngaas
Direktør Rådgivning

Kristen Grieg Bjerke
Direktør Nasjonale Festningsverk

Rikke Rindahl Bendiksen
Direktør Fellestjenester

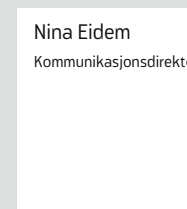
Hilde Barstad
Eiendomsdirektør

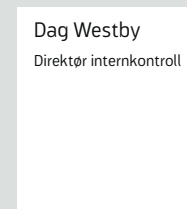
Ronny Wiker
Økonomidirektør

Steinar Lie
Direktør organisasjonsutvikling

Nina Eidem
Kommunikasjonsdirektør

Dag Westby
Direktør internkontroll

I fjor startet Forsvarsbygg opp arbeidet med å bygge den nye leiren i Meymaneh i Nord-Afghanistan. Med dette bisto Forsvarsbygg for første gang i historien norske styrker med faste konstruksjoner i en internasjonal operasjon. Forsvarsbygg er dermed en viktig aktør i å sikre fred, utvikling og oppbygging i Afghanistan.

Bygger for fred i Afghanistan

I august 2006 startet Forsvarsbygg byggingen av den nye PRT-leiren (Provincial Reconstruction Team) i Meymaneh i Nord-Afghanistan. Det ble bestemt at en ny og større leir skulle bygges ved flyplassen i utkanten av byen for soldater og sivile fra Norge, Finland og Latvia som deltar i den regionale gjenoppbyggingsstyrken i Meymaneh.

BYGGER FOR SIKKERHET

Norge tok over ansvaret for PRT-leiren i Meymaneh i september 2005, og i april 2006 fikk Forsvarsbygg oppdraget om å bygge fra Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK). Oppgaven var å planlegge to byggeprosjekter i Meymaneh; en ny leir til PRT-styrkene, og én leir til den afghanske hæren. Oppdraget ble tatt godt i mot av Forsvarsbygg.

– For oss har det vært viktig at vi ikke bare blir værende i vår nasjonale andedam, men følger Forsvaret ut i deres internasjonale operasjoner. Det å følge Forsvaret internasjonalt er kjempespennende, utfordrende og en betydelig motivasjonsfaktor internt

i Forsvarsbygg, sier administrerende direktør Frode Sjørusen.

“BUSINESS AS USUAL”

Sjørusen forteller videre at utfordringene det internasjonale samarbeidet gir, har styrket Forsvarsbyggs stilling i Forsvaret, samtidig som det bidrar til intern omstillingsevne.

– I dag er vi inne i tre prosjekter i Afghanistan. Dette har krevd utstrakt samarbeid mellom våre forretningsområder Rådgivning, Utvikling og til sist Utleie, som skal drifte leiren i Meymaneh. Muligens skal også Skifte Eiendom involveres som rådgiver hvis det besluttes at den gamle leiren skal avhendes.

Byggeprosjektene går helt etter planen både fremdriftsmessig og økonomisk. Dette er etter Sjørusens mening et resultat av at prosjektene har blitt angrepet etter eksakt samme mal som om de skulle ha vært gjennomført «på Setermoen». Normalprosedyrene som om dette var nasjonale prosjekter følges.

– Det er med andre ord ikke noe «hokus pokus», selv om disse prosjektene utføres i sentral-Asia. Samme

hvor vi følger Forsvaret i deres internasjonale oppdrag, skal Forsvarsbygg opptre som om det er «business as usual», understreker Sjørusen.

SMIDIG OG FLEKSIBEL

Oppdraget Forsvarsbygg fikk i april i fjor krevde at mye måtte gjøres på svært kort tid. Etter intenst samarbeid mellom Forsvarsbygg Utvikling og Forsvarsbygg Rådgivning, samt tett dialog med kunden, ble forprosjektet levert i mai. Videre ble anbudsgrunnlaget sendt ut i begynnelsen av juni, og i juli kom anbudene inn fra de internasjonale entreprenørene.

I august var entreprenørene i gang med den norske leiren.

– Hele prosessen har gått veldig bra så langt sier direktør i Forsvarsbygg Utvikling Olaf Dobloug, som har ansvaret for prosjektene.

Leiren til den Afghanske hæren som allerede delvis er tatt i bruk er ferdig i mars. Den nye leiren til de norske styrkene skal etter planen tas i bruk i mai-juni. Forsvarsministeren skal markere dette ved besøk i leiren tidlig i juni.

Foto: Forsvarsbygg

Forsvarsbygg er i dag inne i tre prosjekter i Afghanistan. Dette har krevd utstrakt samarbeid mellom Forsvarsbyggs forretningsområder Rådgivning, Utvikling og til sist Utleie, som skal drifte le

LOKAL VERDISKAPNING

Forsvarsbygg bruker internasjonale entreprenører og lokal arbeidskraft. Det både fordi de har erfaring med å bygge i Afghanistan og for tilfredsstillende Forsvarets krav til verdiskapning. I slutfasen jobber nærmere 300 lokalt ansatte med å bygge leiren.

– Det var en forutsetning at de som fikk jobben benyttet seg av lokal arbeidskraft så langt det gikk, sier Dobloug.

Major Idar Sirevåg er FOHKs hovedsaksbehandler i prosjektet:

– Når det nå bygges en fast infrastruktur i Afghanistan er det spesielt viktig at leiren bygges i lokal byggeskikk med tanke på at den en dag skal leveres tilbake til afghanske myndigheter etter bruk. Vi er meget godt fornøyd med hvordan Forsvarsbygg har løst oppgaven.

GODT FORNØYD

Forsvaret har aldri før bygget faste og varige bygg i internasjonale operasjoner, kun fleksible ordninger som telt-løsninger og containere. I dette byggeprosjektet tilfører Forsvarsbygg Forsvaret ny og verdifull kunnskap

forhold til fremtidig planlegging.

– Det nasjonale ansvaret Forsvarsbygg har for EBA, utfører de like godt internasjonalt. De besitter en solid kompetanse og bidrar til at vi får funksjonelle leire i utlandet. Dette gjør at styrkebidragene helt og holdent får konsentrert oss om hovedoppgaven, sier Sirevåg.

FORSVARSBYGG DRIFTER LEIREN

Men Forsvarsbygg har ikke bare fått ansvar for å sette opp trygge og sikre leirer i Afghanistan. Fra juni 2007 skal også drift og vedlikehold i den nye leiren utføres av Forsvarsbygg – en leir som består av om lag 4 000 kvm bygningsmasse fordelt på 15 bygninger. Tre driftsteknikere skal i første omgang bemanne leiren fra mai og ut 2007.

Dette oppdraget er det første rene driftsoppdraget i utlandet i Forsvarsbyggs historie.

– Det blir en krevende utfordring, men vi har dyktige medarbeidere å sende ut. Vi ser frem til å vinne ny erfaring, selv om det vi eksporterer er den kunnskapen vi har bygget omkring drift og vedlikehold her hjem-

me. I fortsettelsen er det nå viktig for oss å bygge opp en stamme med dyktige medarbeidere her hjemme, som ser utfordringen i å følge vår kunde ut i oppdraget i Afghanistan. Dette er en fin anledning til å vise kunden hva vi står for og vise at vi er «gripbare» i ordets rette forstand, sier direktør i Forsvarsbygg Utleie, Pål Benjaminsen.

FERDIG I JUNI

Nå i slutfasen jobber nærmere 300 lokalt ansatte med å bygge leiren. Flere av bygningene har fått tak, men det er fortsatt mye arbeid som gjenstår. Forsvarsbyggs prosjektleder Major Sture Solum Andersen er fornøyd med fremdriften.

– Det går unna nå. Vi er på vei inn i en særlig hektisk periode nå og frem til sommeren. Vi skal øke intensiteten og ta fatt på innvendige arbeider i tillegg til at en del materiell som møbler og annet begynner å komme, forteller han.

– Vi planlegger med 1. juni som dagen alt ferdigstilles, så vi har spennende og hektiske arbeidsdager foran oss, legger Andersen til. ■

Arne Biørn er en av prosjektlederne fra Forsvarsbygg Utvikling som jobber i Afghanistan.

Foto: Forsvarsbygg

Forsvarsbygg bruker internasjonale entreprenører og lokal arbeidskraft. Det både fordi de har erfaring med å bygge i Afghanistan og for tilfredsstillende Forsvarets krav til verdiskapning. I slutfasen jobber nærmere 300 lokalt ansatte med å bygge leiren.

Foto: Forsvarsbygg

FORRETNINGSOMRÅDENE I FORSVARSBYGG

FORSVARSBYGG EIENDOM

s. 13

FORSVARSBYGG UTVIKLING

s. 14

FORSVARSBYGG UMLEIE

s. 18

SKIFTE EIENDOM

s. 22

FORSVARSBYGG RÅDGIVNING

s. 26

NASJONALE FESTNINGSVK

s. 30

FORSVARSBYGG FELLESTJENESTER

s. 34

FORSVARSBYGG EIENDOM

- Ivaretar bygningenes verdi

Forsvarsbygg Eiendom har en overordnet, strategisk og koordinerende rolle og utøver Forsvarsdepartementets eieransvar for eiendommer, bygg og anlegg. Enheten er ansvarlig for at eiendommene til enhver tid dekker brukernes behov, samt at eiendommens verdi utvikles positivt over tid.

I 2006 utarbeidet Forsvarsdepartementet et utkast til en eiendomsstrategi som har vært på høring hos alle virksomhetene i forsvarssektoren. Forsvarsbygg har med dette som utgangspunkt arbeidet målbevisst for å legge til rette for å operasjonalisere de sentrale elementene i eiendomsstrategien.

I god dialog med Forsvarsdepartementet er det arbeidet med å presisere målbildet for Forsvarsbygg slik at rollene som eier av eiendommene og rollen som eier av virksomheten er tydeliggjort. Det er også arbeidet med å utvikle gode styringsparameter for å sikre at verdien av eiendomsporteføljen opprettholdes over tid.

STYRES AV SEKTORENS BEHOV

Forsvarssektorens behov skal være styrende for fremskaffelse av eiendom, bygg og anlegg (EBA). Erfaring har vist at behovet for EBA endrer seg over tid både med hensyn til geografisk plassering og krav til fleksible løsninger for bruk.

Forsvarsbygg Eiendom har ansvaret for kontakt med Forsvarets brukere på strategisk nivå for å sikre gode prosesser for hvilke investeringer som bør foretas. Avgjørende er at det blir utarbeidet helhetlige planer for hvordan de ulike leire og satsingsområder skal utvikles på en effektiv måte. Før konkrete investeringsbeslutninger tas, skal det utarbeides alternativsvurderinger basert på livsløpskostnader. Slike analyser skal foreligge som grunnlag for Forsvarets anskaffelsesplan.

TILSTANDSANALYSER

Forsvarsbyggs balanse er notert til 31 milliarder kroner basert på den tekniske verdien av bygningsmassen. Utviklingen i tilstandsgrad på porteføljen vil være en viktig indikator på hvordan eiendomsmassen ivaretas. Forsvarsbygg gjennomfører tilstandsanalyse på 20 % av bygningsmassen årlig, dvs. at hele porteføljen blir gjennomgått i 5-års sykluser.

Omlag 1/60 av EBA-porteføljen må fornyes hvert år. I tillegg kommer fornyelse av infrastruktur og andre anlegg som kaier, tankanlegg og installasjoner i skyte- og øvingsfelt. Samlet vurderer Forsvarsbygg fornyelsesbehovet for hele EBA-porteføljen å være opp mot 1 milliard kroner pr år.

TYDELIGGJØR BEHOV OG ANSVAR

Den viktigste oppgaven for Forsvarsbygg Eiendom i 2006 har vært å tydeliggjøre behov og ansvar for at fornyelsesbehovet blir ivare tatt på en profesjonell måte. Det skal utarbeides en rullerende treårlig landsdekkende vedlikeholdsplan som skal være utgangspunkt for et systematisk og profesjonelt arbeid med å etablere årlige fornyelsesplaner.

Det er en omfattende oppgave å etablere en riktig og oppdatert balanse på en eksisterende bygningsmasse. Fastsettelse av verdier, aktivering av nye bygg, håndtering av salgsinntekter, etablering av riktige pengestrømmer og beregning av riktige avskrivninger som grunnlag for utarbeidelse av husleie er oppgaver som Forsvarsbygg Eiendom har arbeidet med i 2006.

En videre profesjonalisering av balansehåndteringen blir sentralt for virksomheten i 2007.

Forsvarsbygg Eiendom er ansvarlig for at eiendommene til enhver tid dekker brukernes behov, samt at eiendommens balanseverdi utvikles positivt over tid.

Foto: Arve Kjersvik

FORSVARSBYGG UTVIKLING I 2006

- Smarte løsninger for et bedre forsvar

Forsvarsbygg Utvikling støtter Forsvarets operative virksomhet ved å utvikle funksjonelle eiendommer, bygg og anlegg. Nærhet til kunden gir unik kompetanse i prosjektenes tidlige fase.

Effektive leirstrukturer reduserer Forsvarets arealbehov. Smarte byggeløsninger bidrar til lavere levetidskostnader og økt levetid. Dette frigir ressurser til Forsvarets kjernevirksomhet. Trivelige bo- og arbeidsforhold gir økt motivasjon og bedre rekruttering.

Forsvarsbygg Utvikling tilbyr kunden taktisk rådgivning, helhetlig planlegging, alternativstudier, prosjektutvikling og prosjektgjennomføring. Gode samspillprosesser er viktig for å utvikle riktige prosjekter og gi oppdragsgiver og bruker ønsket beslutningsgrunnlag.

Forsvarsbygg Utvikling er til stede i alle Forsvarets kraftsamlingsområder med Forsvarsbygg Utvikling, Nord (Bardufoss), Øst (Oslo) og Vest (Stavanger og Bergen). I tillegg er Østerdalen (Rena) for tiden definert som eget prosjektområde.

Omsetningen i 2006 ble NOK 1.515,7 mill. Dette er på samme nivå som 2005.

Første del av året bar preg av stor andel av planleggingsaktiviteter og lavt produksjonsvolum. Produksjonen økte i betydelig grad ut over høsten. Året ble avsluttet med oppstart av et stort antall prosjekter som vil muliggjøre en høyere omsetning i 2007.

I november og desember 2006 flyttet forsvarsministeren, forsvarssjefen og deres 560 medarbeidere i Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben inn i det nyeste bygget på historiske Akershus festning.

Forsvarets ledelsesbygg: Bygging i et historisk område

Dette gjør Akershus festning til forsvarrets hovedsete i tråd med visjonen for festningen. Den skal også ivareta rollen som nasjonalt monument og den skal styrkes som byområde for allmennheten.

BAKGRUNN
19. juni 2002 vedtok Stortinget å integrere forsvarssjefen og hans strategiske funksjoner i Forsvarsdepartementet og å etablere en forsvarsstab som samlokaliseres med Forsvarsdepartementet.

Allerede tidlig i 2002 startet prosjektet med politiske sonderinger vedrørende organisasjonsendringer og lokalisering, det gikk så gjennom de vanlige byggeprosjektfasene til innflyttingen mot slutten av 2006.

GODT Å SAMARBEIDE OM KULTURMINNEVERN
– Skal man bygge på Akershus festning, så har Riksantikvaren det avgjørende ordet. Derfor har det vært viktig for oss å få en åpen dialog med Riksantikvaren på hvordan å løse dette, sier direktør for Forsvarsbygg Utvikling, Olaf Dobloug.

Forsvarsdepartement, forsvarsstab, riksantikvar, arkitekter, byens myndigheter og Forsvarsbygg deltok sammen i kulturminneprosessen.

– Vi startet prosjektet med et helhetlig grep og knyttet til oss nasjonale og internasjonale fagfolk fra starten av. Denne prosessen startet høsten 2002 og er grunnen til at vi har fått en så god og realiserbar løsning, forklarer Dobloug.

Sammen fant de riktige og gode løsninger i dette spesielle prosjektet.

UNIKT OG HØYTEKNOLOGISK
Ledelsesbygget er et av Norges mest avanserte kontorbygg. Unik i plassering på historiske Akershus festning, og i arkitektonisk løsning. Tre gamle bygg, blant annet Verkstedbygget fra 1861, er restaurert og koblet sammen med moderne nybygg.

Innenfor skjuler det seg høyteknologi og kompleksitet.

Et bygg som skal huse landets militære ledelse stiller spesielle krav til operativitet, driftssikkerhet og teknisk infrastruktur. Bygget driftes 24 timer i døgnet. For å klare dette har man installert flere avanserte tekniske anlegg som skal gi bygget varme, kjøling, strøm og ventilasjon.

FORSVARSMINISTEREN ER BEGEISTRET
Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen er svært fornøyd:

– Beliggenheten på Akershus festning er unik. Området er et av landets fineste og eldste kulturmiljøer med sin rike bestand av bygninger, tilkommet gjennom nesten 700 år. Jeg er veldig opptatt av vern gjennom bruk. Det er viktig at festningen både brukes og bevares, sier hun.

Bygget har også fått terningkast seks i en VG-anmeldelse i forbindelse med arkitektforeningens 100-års jubileum hvor bygget er utpekt til «det siste 10-årets» bygg.

MANGE HAR JOBBET MED PROSJEKTET
Ledelsesbygget er bygget under ledelse av Forsvarsbygg Utvikling, med Veidekke Entreprenør AS, Arkitektene Jarmund/Vignæs AS og ØKAW AS, samt tekniske konsulenter Rambøll Norge AS.

Fakta

- Lokalisert i «Verkstedgården» på den nordøstre delen av ytre festningsområde.
- 560 kontorarbeidsplasser
- Samlet areal ca. 17 000 m²
- Byggene har kostet 580 millioner
- Byggestart desember 2004
- Ferdigstilt september 2006
- Innflytting desember 2006

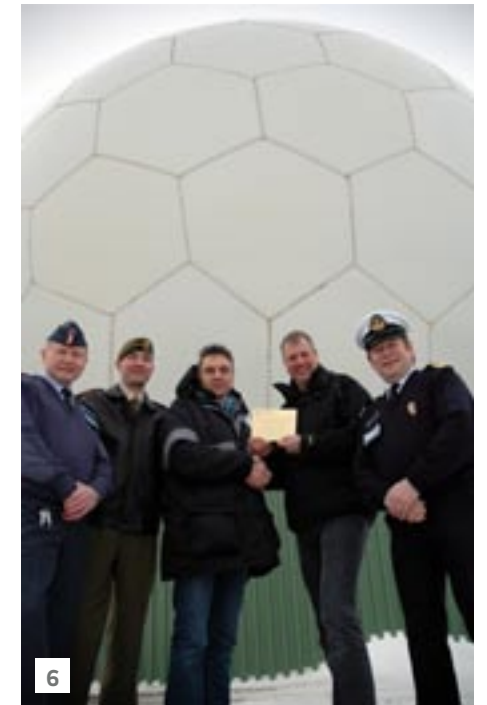
Foto: Hæren

Foto: Ludvig Killingberg Jr

5

Foto: Terje Bartholdsen

6

Prosjekter i særklasse

Forsvarsbygg Utvikling har spesiell kompetanse på tidligfase, prosess og kundekunnskap. Dette gir en unik mulighet til både å utvikle gode prosjekt, men også til å legge gode helhetsplaner for Forsvarbygg Eiendom. Kombinert med gode alternativstudier, bidrar vi til at Forsvaret har en mest mulig hensiktsmessig bygnings- og eiendomsmasse for investering, drift og vedlikehold. Her er noen av prosjektene til Forsvarsbygg Utvikling:

1. NATOS UTDANNINGSSENTER I STAVANGER

På Jåttånuten ved Stavanger bygger Norge som vertsnasjon kontor- og utdanningscenter for Joint Warfare Center (JWC). Senteret blir på 13.400 kvadratmeter og skal tilby PC-basert lederutdanning for NATO-personell. Bygget skal etter planen stå klart til bruk sommeren 2009.

2. NY TØRRDOKK

Ved Haakonsvern Orlogsstasjon i Bergen bygges det ny tørrdokk, som blant annet skal ta i mot sjøforsvarets nye fregatter til reparasjoner og overhaling. Dokken blir 143 meter lang og 24 meter bred. Planlagt ferdigstillelse er våren 2008.

3. MILITÆRT TRENINGSANLEGG

I samsvar med helhetsplan for Haakonsvern som er under utvikling, har Forsvarsbygg igangsatt arbeidet med å planlegge et nytt militært treningsanlegg. I januar 2007 ble vinneren av

plan- og arkitektkonkurransen kåret. I tidligfasearbeidet vil det bli utredet alternative løsninger, med sikte på å finne den beste og mest økonomiske løsningen. Grundige alternativstudier gir kunden trygghet for at han får mest mulig ut av investeringene.

4. FORSVARSBYGG VANT PRESTISJETUNG PRIS

I samarbeid med skytefeltadministrasjonen i Østerdal garnison og Geodata AS har Forsvarsbygg utviklet en netthandelinspirert løsning for bestilling og administrering av skyte- og øvingsfelt som vil bli benyttet i Østerdal garnison. Nyvinningen ble i juli hedret med «Special Achievement in GIS Award» på verdens største brukerkonferanse på dette fagfeltet i San Diego, California.

5. HJERKINNPROSJEKTET

På Hjerkinnskytefelt i Dovre kommune og Lesja kommune er Forsvarsbygg i førerretet for et historisk mil-

jøprosjekt; et 84 år gammelt skytefelt skal legges ned og føres tilbake til naturen. Det blir Norgeshistoriens største naturrestaurering. Hjerkinnskytefelt legges ned parallelt med at Regionfelt Østlandet tas i bruk. Byggingen av RØ vil i hovedsak være ferdig i løpet av 2008.

6. SINDRE RADAR

Den første av tre radarer i Sindre II-prosjektet ble ferdig overlevert ved Honningsvåg i april. Ytterligere to stasjoner i Troms står for tur i 2007 og 2008. Prosjektet har pågått i mer enn ti år der de tekniske løsningene har blitt utviklet underveis blant annet av den italienske radarleverandøren Selex.

7. MAUKEN - BLÅTIND

Møtet i Mauken i september mellom statssekretær Espen Barth Eide i Forsvarsdepartementet, leder i Mauken Reinbeitedistrikt Tore Oskal og HSTY-sjef general Kjell Grandhagen,

avsluttet 30 år med midlertidig løsning. Sammenbindingen av Mauken og Blåtind ble vedtatt av Stortinget i 1997, men det har tatt tid å finne en løsning med hensyn til reindriften. Nå planlegges det for fullt frem mot byggestart.

8. SETERMOEN

Helhetsplanen og arkitektkonkurransen viste på nytt resultater på Setermoen i 2006. I august kunne den første nybygde operative kapasiteten tas i bruk. Flerbrukshall nr. 1 er på ca. 7.000 kvadratmeter og Panzerbataljonen ble første avdeling som flyttet inn med alt sitt utstyr. Nå fortsetter arbeidet for fullt med flerbrukshall nr. 2 og nytt undervisnings- og ledelsesbygg. ■

Foto: Longva Arkitekter AS

1

2

Foto: Trond Enemo

4

Foto: Terje Bartholdsen

Foto: Telje-Tolp-Aasen Arkitektkontor AS

Foto: Magne Åhjem, Haakonsvern

FORSVARSBYGG UMLEIE I 2006

- En moderne eiendomsforvalter

Forsvarsbygg Utleie er en moderne eiendomsforvalter med fokus på konkurranse-dyktighet innenfor følgende områder:

- Utleie av produksjonseffektive forsvars-eiendommer
- Verdibevarende drift og vedlikehold
- Salg av vertskapstjenester til våre leietakere

Forsvarsbygg Utleie er totalleverandør av utleie- og eiendomstjenester til Forsvaret. Forretningsområdet leier ut, drifter og vedlikeholder 3,73 millioner kvadratmeter bygningareal i 13.558 bygninger, og forvalter ca. 1.490.000 dekar grunnareal (tall per 31.12.2006).

Forsvarsbygg Utleie genererer størstedelen av Forsvarsbyggs driftsinntekter, med utleie og salg av eiendomstjenester som inntektskilder. Driftsinntektene var i 2006 totalt 2.173 millioner kroner. Virksomheten skjer gjennom ti markedsområder, hvert av dem er en betydelig eiendomsforvalter i sitt nærrområde.

MILEPÆLER I 2006:

KAM-funksjon etablert

Det ble etablert en porteføljevalterfunksjon (Key Account Manager (KAM)) i Utleie-tjenester. Denne funksjonen ble etablert for å følge opp våre landsdekkende hovedkunder; forsvarsgrenene og FLO.

Månedlige Kundemøter

I løpet av første halvår ble det etablert månedlige møter med alle kontraktskunder. Det vil si mellom kunden og markedsområdene og med KAMene.

Kundetorget etablert

6. september ble Kundetorget etablert med første kunde i Østerdalen. Før utløpet av 2006 hadde alle markedsområdene implementert Kundetorget. Nå kan de kunder som ønsker det benytte seg av den elektroniske plattformen ved bestillinger, feilmeldinger, ved behov for arealoversikt, utstående fordringer, fakturaoversikter osv.

Leieavtale om Skyte- og øvingsfelt

14. juni ble leieavtalen for skyte- og øvingsfelt inngått mellom Forsvarsbygg og Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) på vegne av Forsvarssjefen. Leieavtalen omfatter leie av alle skyte- og øvingsfelt med tilhørende fasiliteter som driftes av Regional Støttefunksjon (RSF).

Forsvarsbygg vant Glassbjørnen

11. mai ble den nasjonale miljøprisen Glassbjørnen delt ut. Forsvarsbygg gikk av med seier i klassen innkjøp. Glassbjørnen er en nasjonal miljøpris som i år deles ut for fjerde år på rad i regi av GRIP, en stiftelse som jobber for bærekraftig produksjon og forbruk. Siden 2002 har Forsvarsbygg redusert kjemiforbruk med ca. 60 %. Dette utgjør 60.000 kilo kjemikalier. I tillegg er renholdskostnadene redusert med ca. 50 millioner kroner.

Avtale inngått med reindriften

28. november ble avtale om bruksrett i Porsangmoen og Halkvarre skyte- og øvingsfelt inngått mellom Reinbeitedistrikt 14a og Forsvarsbygg. Avtalen ble presentert på en pressekonferanse i Karasjok der Forsvarsbygg, Forsvaret, Forsvarsdepartementet og reindriften deltok. I den nye avtalen som nå er underskrevet betaler Forsvaret et vederlag til Reinbeitedistrikt 14a for merbelastning for

bruk av arealene innenfor Porsangmoen og Halkvarre skyte- og øvingsfelt som et engangsbetrag på kr 7.000.000,-.

Energiledelse i Forsvaret

Energiledelse er på full fart inn i Forsvaret. Energiledelsesprosjektet som er i startfasen skal vare frem til 2010 og ledes av Forsvarsbygg Utleie. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Forsvaret og Enova. Energiledelse må betraktes som et ledelsesverktøy på lik linje med økonomistyring, produksjonsstyring og personalledelse. Energiledelse er den del av en virksomhets ledelsesoppgaver som aktivt styrer energibruk for å sikre at energien utnyttes mest mulig effektivt.

I 2006 ble det webbaserte Kundetorget lansert i hele Forsvarsbygg Utleie.

Foto: Jon Kåre Larsen

Alf Gustav Høstmark (t.v.) og Åke Appelqvist (t.h.) fra Forsvarsbygg Utleie mottok Glassbjørnen på vegne av Forsvarsbygg.

Foto: Helge Andersen

- Forsvarsbygg Kundesenter, god dag!

Det er tidlig morgen en vinterdag i Harstad. Klokken er rundt åtte. Ute er det fortsatt helt mørkt. Kaffelukten fra trakteren kjennes i nesen. Kundebehandlerne ved kundesenteret har vært på jobb en halv time. Nok en dag er i gang ved Forsvarsbygg Kundesenter.

Kundebehandler Gjert Risbøl håndterer bestillinger og feilmeldinger som kommer inn fra Forsvarsbygg Utleies mange kunder rundt om i landet.

Foto: Helge Andersen

« Responstid og leveringsevne tar vi på alvor, sier Sandvik. Vi besvarer over 90 prosent av våre anrop og har en snitt svartid på under 20 sekunder. I tillegg håndterer vi arbeidsordrer på under en time i arbeidstiden – alt i henhold til kravene som er satt til oss.»

I september 2004 startet Kundesenteret med pilotering på utvalgte markedsområder. På den måte fikk man prøvd ut systemene før hele Forsvarsbygg Utleie ble koblet på Kundesenteret. I starten levde senteret et trangt liv i Forsvarsbyggs administrasjonsbygg i Harstad.

– 13. oktober 2006 ble en milepæl og vendepunkt for oss på Kundesenteret, forteller kundebehandler Gjert Risbøl. Den dagen flyttet vi inn i nye moderne lokaler i samme bygg som før.

BRED KOMPETANSE

På senteret jobber det fire kundebehandlere i tillegg til leder av senteret og en rådgiver. I de nye lokalene er det dog satt av plass til mange flere medarbeidere. Planene er mange for senteret og det er tatt høyde for flere og nye arbeidsoppgaver for Kundesenteret.

Kompetansen blant de fire kundebehandlerne på senteret er bred og variert. Gjert er utdannet byggmester og har bakgrunn fra Markedsområde Hålogaland som vedlikeholder. To av de andre har bakgrunn fra renhold og fra administrativt arbeid fra markedsområdet i Hålogaland, mens sistemann kommer i fra Forsvarsbygg Utvikling.

– Så kompetansen vår er bred og vi utfyller hverandre godt, sier Risbøl.

Han løfter blikket og ser utover Harstad og fjellene på den andre siden av fjorden.

– Her på Kundesenteret har vi den beste utsikten man kan tenke seg, sier han og lar blikket gli over den majestetiske rekken av fjell. Solen har så vidt truffet fjellene. Det går mot lysere tider i Harstad.

Feilmelding kommer inn på Kundesenterets e-post på FIS BASIS: Det meldes om et defekt armatur i en mannskapskaserne på Ørland hovedflystasjon.

Det er flere måter å nå Kundesenteret på. Senteret nås på telefon direkte eller på e-post via FIS BASIS eller vanlig «sivil» e-post. I tillegg kan bestiller eller feilmelder gjøre henvendelsen på det nye Kundetorget på internett.

KUNDETORGET ER ÅPENT 24 TIMER I DØGNET

Kundetorget er en relativt ny kanal for å nå Kundesenteret med blant annet bestillinger og feilmeldinger. Den webbaserte tjenesten ble lansert for første kunde i Østerdalen i september 2006. Ved forårets utløp hadde alle markedsområdene implementert Kundetorget, og nå kan de kunder som ønsker det

benytte seg av den elektroniske plattformen ved bestillinger, feilmeldinger, ved behov for arealoversikt, utstående fordringer, fakturaoversikter osv.

Arbeidsordren angående det defekte armaturet på Ørland er ferdig og er sendt den aktuelle koordinator ved Markedsområde Trøndelag. I tillegg har bestiller hos Forsvaret fått en kopi med kontaktperson ved markedsområdet.

– På Kundesenteret mottar vi mange bestillinger og feilmeldinger. Vi bruker et dataverktøy, FDVU-modulen, for å lage, eller bygge som vi sier, arbeidsordrer, forteller han. Mange av bestillingene er arbeidsoppgaver som kunden ønsker gjort i nær fremtid.

– Bestilleren ønsker selvsagt jobben gjort med gang, legger han til med et smil.

HASTEOPPDRAK PRIORITERES

Plutselig får Risbøl inn en telefon om en brannalarm som er utløst i en bolig i Indre Troms.

– Slike hasteoppdrag prioriterer vi selvsagt. Jeg tok direkte kontakt med en av kontaktpersonene på lokasjonen der alarmen var utløst. Vedkommende fikk da med en gang sjekket boligen og kunne heldigvis konstatere at ingen ting tydet på branntillopp.

Med et kommer lederen på Kundesenteret Robert Sandvik ut i fellesarealet og kan høytidelig fortelle at det er første gangen solen skinner inn vinduet i de nye lokalene. En gul Post-it-lapp blir behørig festet til oppslagstavlen for å markere det første lille vårtegnet inne på Kundesenteret. Alle som befinner seg på senteret nyter solstrålene en kort stund før de går tilbake til pulten og tar i mot nye henvendelser.

– Responstid og leveringsevne tar vi på alvor, sier Sandvik. Vi besvarer over 90 prosent av våre anrop og har en snitt svartid på under 20 sekunder. I tillegg håndterer vi arbeidsordrer på under en time i arbeidstiden – alt i henhold til kravene som er satt til oss.

VARIERTE ARBEIDSOPPGAVER

I tillegg til å være et kundesenter som mottar bestillinger og feilmeldinger fra land og strand har også kundebehandlerne jobben som sentralbord for hele Skifte Eiendom.

– På den måten får vi en variert arbeidsdag som ikke bare består i å bygge arbeidsordrer og ta i mot bestillinger. Vi er også backup for hovedsentralbordet for hele Forsvarsbygg, sier Risbøl.

I FDVU-modulen kan Risbøl se at arbeidet med den defekte armaturen på Ørland hovedflystasjon er fikset. Hele løpet fra feilmelding eller bestillingen kommer inn til arbeidet er utført blir loggført i systemet.

GÅR FREMTIDEN OFFENSIVT I MØTE

Kundesenteret i Harstad går fremtiden offensivt i møte. Som nevnt er de nye lokalene dimensjonert til å romme flere medarbeidere. Sandvik kan fortelle at de i disse dager er i ferd med å prøve ut et nytt klagebehandlingssystem.

– Dette systemet er en del av Forsvarsbygg Utleies satsing på service, der servicekrav og servicegaranti er to stikkord, forteller Sandvik, og legger til, at med klagebehandlingssystemet kan de enkelt følge opp klagen som kommer inn og kan rute klagen til riktig person på riktig nivå.

Et annet prosjekt som det også jobbes med på Kundesenteret er å se på muligheten til å fordele arbeidsoppgaver direkte til driftsteknikere i hele landet.

– Vi er helt i en tidlig fase i dette prosjektet. Arbeidsgrupper er satt ned og jobber aktivt for å se på hvordan denne delen av driftsteknikerordningen eventuelt skal utformes og styres. Det viktige for oss på Kundesenteret er å være en pådriver og en viktig brikke i den verdiskapingen Forsvarsbygg legger til rette for og utøver, uttrykker Robert.

Klokken er litt over halv fire. Solen har for lengst gått ned. Det er igjen bekmørkt ute. Lysene slukkes i andre etasje i 6. divisjonsgate 12 i Harstad. En ny arbeidsdag ved Forsvarsbygg Kundesenter er over. ■

Foto: Helge Andersen

SKIFTE EIENDOM I 2006

– Avhender med fokus på miljø

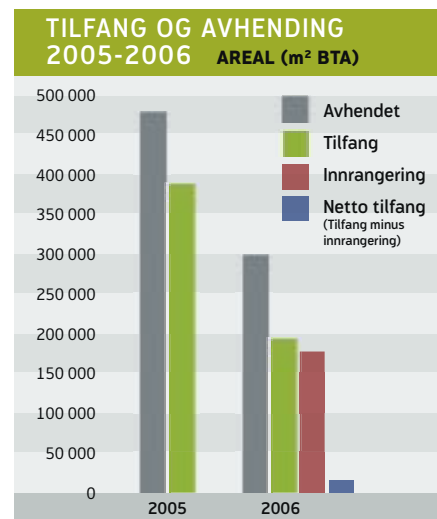
Moderniseringen av Forsvaret betyr redusert behov for eiendom, bygg og anlegg (EBA). Skifte Eiendom er det forretningsområdet i Forsvarsbygg som er ansvarlig for å avhende EBA Forsvaret ikke lenger har behov for.

Dette skjer i samsvar med Stortingets mål og retningslinjer. Ansvarer omfatter miljøopprydding, tilrettelegging for ny sivil bruk og hele prosessen frem til nye eiere overtar. I spesielle tilfeller er det nødvendig å rive bygg eller anlegg, enten fordi sivil bruk er uaktuelt, eller for å gjøre plass for nye og mer moderne bygninger. Skifte Eiendom legger spesiell vekt på miljømessig behandling av bygningsavfallet i slike tilfeller.

433 MILLIONER TILBAKE TIL FORSVARET

Skifte Eiendom overgikk Stortingets budsjettkrav for 2006 på 411 millioner kroner. Endelig netto kontantresultat for året ble 433 millioner kroner. Dette er midler som går rett tilbake til drift og modernisering av Forsvaret. Inntektene generert av Skifte Eiendom i 2006 utgjør til sammenligning godt over halvparten av driftsbudsjettet til Kystvakten.

Totalt ble det avhendet 295.000 kvadratmeter bygningsmasse. Dette er betydelige lavere enn både 2005 og 2004, men må sees i sammenheng med at tilfanget av eiendom er lavere enn foregående år. Skifte Eiendom ble netto tilført ca. 15.500 kvadratmeter bygningsmasse i 2006. Hvis en ser på trenden de siste årene viser den en betydelig nedgang i tilføringen av eiendom. Dette sammen med at det i 2006 ble innrangert store arealer, det vil si eiendom tilbakeført til Forsvaret, gjorde at netto tilfang ble beskjedent.

Forsvarets gjenværende eiendommer på Torp flyplass ble solgt til Sandefjord kommune og Stokke kommune for totalt 90 millioner og var enkeltsalget med høyest salgssum. Elvenes leir var den største eiendommen som ble solgt, med bygningsmasse på hele 24.000 kvadratmeter. Det ble solgt 151 boliger.

KOMMUNENE ER VIKTIGE KUNDER

40 % av Skifte Eiendoms inntekter i 2006 kom fra salg til offentlige aktører. Den store andelen av disse eiendommene ble overtatt av kommuner som benyttet forkjøpsretten som ble innført i 2005, og utvidet i 2006. Denne andelen har økt jevnt siden 2004, og viser at kommunene ser hvilke muligheter forkjøpsretten gir til kommunal utvikling.

Salg til kommuner engasjerer gjerne hele lokalsamfunnet og stiller krav til hvordan Skifte Eiendom gjennomfører prosessen. Vi ser at slike prosesser ofte er mer tids- og ressurskrevende. Blant annet har takstnemnd bidratt til å redusere omløpshastigheten ved salg til kommuner. Nemnden som ble innført i 2006 fungerer som et overordnet uavhengig

organ som gjennomfører ny verdivurdering dersom kommunen krever det. Ordningen har bidratt til å avklare takstuenighet i fire saker i 2006, og har vist seg å være en god metode for å løse potensiell verdiuenighet ved salg til kommuner.

TILFREDSE KJØPERE

Også øvrige kjøpere av eiendom i 2006 er fornøyde, ifølge kundeundersøkelsen for 2006. Tilbakemeldingene viser at kjøperne er godt tilfreds med innsatsen til Skifte Eiendoms representanter. Kundetilfredsheten for Skifte Eiendoms kunder ligger over gjennomsnittet i Norsk kundebarometer.

RIVING, SIKRING OG MILJØOPPRYDDING

2006 har vært et år med stor aktivitet innen riving, sikring og miljøopprydding. Om lag 59 000 kvadratmeter ikke salgbar bygningsmasse har blitt revet. En svært viktig del av Skifte Eiendoms virksomhet går ut på å tilrettelegge tidligere militære områder for sikker allmenn ferdsel. Derfor er et stort antall bunkere, løpegraver, skyte- og sperrestillinger fylt eller støpt igjen eller sikret på annen måte.

Det er gjennomført flere større miljøprosjekter i 2006. Tankanlegg på Bogen og Torp i Vestfold og på Dombås i Oppland har blitt fjernet og destruert. En stor del av miljøarbeidet i Skifte Eiendom består imidlertid av mange mindre tiltak, som fjerning av PCB-holdige lysarmaturer i bygningene vi selger. Totalt brukte Skifte Eiendom over 58 millioner kroner på riving, rydding og miljøtiltak i 2006.

I Fredrikstad pågår et av de største avhendingsprosjektene i Skifte Eiendoms historie. Det omfatter om lag 3000 dekar skog- og strandeieendommer, samt sentrumsnære arealer med relativt moderne bygningsmasse i nærheten av historiske Gamlebyen. Et tett samarbeid med kommunens administrasjon og politiske ledelse har gitt gode resultater for byen – og for Skifte Eiendom. Og prosjektet er fortsatt bare omtrent halvveis.

Avhender stort i Fredrikstad

Befalsforlegningen Officersporten ble solgt til en lokal investor som utvikler eiendommen til hotell.

Foto: C360/Matti Bernitz

Riktig tilrettelegging og verdiutviklende arbeid er avgjørende for å realisere verdipotensialet i eiendommer som skal avhendes. Derfor legger Skifte Eiendom tid og ressurser ned i slike prosesser. Fredrikstad-prosjektet er et godt eksempel på hvordan en slik tilnærming kan gi en positivt økonomisk effekt og samtidig ivareta samfunnshensyn og lokale behov.

AKTIVITETSBYEN GAMLE FREDRIKSTAD

Fredrikstad kommune har lagt stor vekt på fremtidsrettet utvikling av byen og har lagt langsiktige strategiske planer for byutvikling. Gamle Fredrikstad, der ca 2000 dekar av Forsvarets eiendommer ligger, er én av tre bydeler det fokuseres på. Skifte Eiendom inngikk tidlig i avhendingsprosessen et tett og forpliktende samarbeid med kommunen og øvrige aktører om utviklingen av bydelen. Samarbeidet resulterte i «Aktivitets-

byen Gamle Fredrikstad», en plan som tegner opp en utvikling for området der aktivitetstilbudet står i sentrum.

HOTELL

I denne prosessen ble det tidlig klart at det var behov for hotellkapasitet i området. Med sin belig-

genhet i nærheten av Gamlebyen ble den tidligere befalsforlegningen, Officersporten, ansett som velegnet. Dermed kunne salgsinnsatsen for Officersporten rettes direkte mot et definert segment, og eiendommen kunne selges med tydelig signaler om kommunens ønsker for området. Eiendommen

ble solgt til en lokal eiendomsinvestor for 13,6 millioner kroner.

GOLFBANE

Området utenfor vollene til Gamlebyen og Kongsten fort har historisk vært en del av forterrenget til festningen. I samråd med Riksantikvaren ble det avklart at eta-

blering av golfbane var en utvikling av området som samtidig ivaretok det historisk. Dette var i tråd med utviklingsplanene som var lagt i samarbeid med kommunen. Dermed kunne Skifte Eiendom inngå en leieavtale for området med en lokal golfklubb, og siden selge eiendommen med leieavtale til Fredrikstad kommune.

FRILUFTS- OG BOLIGOMRÅDER

Øst for det som skal bli golfbane ligger det tidligere øvingsområdet Regimentsmyra. Området har flotte turforhold og ble etter en vurdering av Direktoratet for Naturforvaltning anbefalt solgt til friluftstakst til kommunen. Dette inkluderte imidlertid ikke den nordlige delen av Regimentsmyra, som grenser mot et boligområde. Dette åpnet for at Skifte Eiendom kunne foreslå at området ble utviklet til boligformål. Dermed blir lokale behov ivare tatt, samtidig som Skifte Eiendom får en betydelig verdiøkning på sin eiendom.

Etter fradelingen av området til golfbane gjenstod en «flik» på ca. 18,5 mål. Tomten lå i tilknytning til en bensinstasjon og et veikryss. Den ble solgt for 12,5 millioner kroner med et ferdig utarbeidet reguleringsforslag i tråd med kommunens signaler. Foruten avtalen om kjøp av Regimentsmyra og golfbanen benyttet kommunen sin forkjøpsrett til å kjøpe 6.300 kvm bygningsmasse og ca. 90.000 kvm grunnareal på Mineberget til takst for 40 millioner kroner.

Halvveis inn i prosjektet har det verdiutviklende arbeidet i Fredrikstad allerede gitt inntekter på 70-80 millioner kroner til omstillingen i Forsvaret. Dette demonstrerer at langsiktig og tett samarbeid med kommunen og lokale aktører gir resultater – for alle parter. ■

Flaugtangen i Sandefjord kommune ble solgt til Direktoratet for Naturforvaltning i 2006. Eiendommen er på ca. 37 dekar.

Foto: C360/Matti Bernitz

Friluftseiendommer

Omlag 13.000 dekar forsvarseiendom er i løpet av 2005 og 2006 sikret allmennheten som friluftsområder. Halvparten av dette er allerede overført ny offentlig eier.

Forsvarsbygg ved Skifte Eiendom bidrar til at en rekke eiendommer som tidligere var i Forsvarets bruk, hvor allmennheten før hadde ingen eller kun begrenset adgang, nå sikres for allmennheten. Skifte Eiendom sikrer gamle bunkere, kanonstillinger og andre potensielle farer, fjerner pigg-

tråd og adgang forbudtskilt, og selger unike naturperler, strandsoner og utkikkspunkt som friluftseiendommer til andre offentlige eiere.

Stortingets ba i 2004 om en oversikt over de forsvarseiendommer som skulle avhendes der allmennhetens muligheter for friluft- og/eller kulturformål ble berørt. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe bestående av Forsvarsbygg ved Skifte Eiendom, Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Statskog. Hele avhendingsporteføljen til Skifte Eiendom (som per

31.12.04 omfattet 274 eiendommer) ble gjennomgått og vurdert. Utvalget fremmet våren 2005 en rapport der 31 eiendommer ble vurdert som spesielt viktige i forhold til friluft- eller kulturformål. Utvalget anbefalte at disse eiendommene skulle forbli i offentlig eie, dels gjennom salg til DN, og dels gjennom salg til kommunene. Kommunene kunne søke DN om refusjon av 50 % av grunnvervet.

Høsten 2006 ble det gjennomført en tilsvarende prosess, og ytterligere 26 eiendommer ble anbefalt sikret i offentlig eie. Totalt har utvalget identifisert og anbefalt 57 forsvarseiendommer, med et areal på til sammen omlag 13 000 dekar, overført enten til DN eller til de respektive kommuner for å sikre allmennhetens friluftsinnteresser. Ved utgangen av 2006 var over 7.500 dekar av disse eiendommene overført fra Skifte Eiendom til de nye eierne. De resterende eiendommene vil bli overført ny offentlig eier når kart- og deleforretning er gjennomført. I tillegg selges en del eiendommer klausulert som friluftsområder, men som ikke er med på denne listen. ■

Utvidet kommunal forkjøpsrett

På bakgrunn av Bolærne-saken fattet Stortinget flere anmodningsvedtak om friluftseiendommer og en utvidet forkjøpsrett. Et av resultatene ble at regjeringen i statsbudsjettet for 2005 foreslo at når det eventuelt er avklart at ingen statlige virksomheter ønsker å overta en eiendom, så skal den berørte fylkeskommune og kommune gis anledning til å kjøpe eiendommen til markedspris dersom den er aktuell for friluft- og/eller kulturformål, før eiendommen eventuelt legges ut for

salg i markedet. Dette ble sanksjonert av Stortinget. I forslaget til statsbudsjettet for 2006 pekte Regjeringen på at det kan være eiendommer som kommuner og fylkeskommuner vil ønske å kjøpe til andre formål enn friluft- eller kulturformål, og foreslo derfor å endre fullmaktene slik at kommuner og fylkeskommuner fikk en generell forkjøpsrett innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Også denne endringen i avhendingsfullmakten ble vedtatt av Stortinget.

Skolesenteret på Mineberget er en av eiendommene Fredrikstad kommune har besluttet å kjøpe.

Foto: C360/Matti Bernitz

FORSVARSBYGG RÅDGIVNING I 2006

- Et ledende rådgivermiljø

Forsvarbygg Rådgivning leverer spesialrådgivningstjenester innenfor sikkerhet og beskyttelse, miljøtiltak, forskning og utvikling (FoU), ingeniørfag, og juridiske spørsmål særlig knyttet til avtale- og eiendomsjuss. Vi leverer også tjenester til Forsvaret ved internasjonale operasjoner.

Kjerneområdene er spesialrådgivningstjenester innenfor beskyttelse og sikring, miljøtiltak, forskning og utvikling (FoU), ingeniørfag, og juridiske spørsmål særlig knyttet til avtale- og eiendomsjuss. Vi leverer også tjenester til Forsvarets internasjonale operasjoner, blant annet i Afghanistan.

Fokus i 2006 har vært å videreutvikle enheten, samt sikre robuste fagmiljø gjennom vekst i oppdragsvolum og rekruttering av nye medarbeidere. Resultatmessig var 2006 et godt år, med en samlet faktureringsgrad på ca. 78% og med en total omsetning på 82,3 millioner kroner.

Forsvarbygg Rådgivnings kompetanseområder:

MILJØRÅDGIVNING

Kompetanseområde Miljø har spesialkompetanse innenfor områdene støy- og luftforurensing, grunn- og sjøforurensing, naturforvaltning og HMS. Kompetanseområdet medvirker til effektive løsninger på miljøutfordringene i Forsvarbygg og Forsvaret. Dette ble vi premiert for i 2006, da Forsvarsdepartementets Miljøvernpris ble tildelt Forsvarbygg Rådgivning for sitt omfattende arbeid med å legge til rette for kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold.

Forsvarbygg overtok ansvaret for forvaltningen av skyte- og øvingsfelt for Forsvaret i året som gikk, og for å få oversikt over

forurensingssituasjonen ble «Program grunnforurensning» igangsatt. Prosjekt videreføres i 2007, og resultatene skal brukes til å prioritere behov for videre undersøkelser, tiltak og overvåking.

BESKYTTELSE OG SIKRING

Kompetanseområdet tilbyr tjenester innen samfunnsikkerhet, i hovedsak risikoanalyser og sikringsløsninger for beskyttelse av mennesker, bygninger og verdier mot blant annet terroranslag, spionasje og innbrudd, økonomisk kriminalitet, sabotasje og naturkatastrofer. Vi håndterer i tillegg løsninger for ammunisjonslagere. Et av de største prosjektene i 2006 og 2007 er «Sikring av attraktive våpen og ammunisjon», der vi bistår ved oppgradering av både fysisk og elektronisk sikring.

FORSKNING OG UTVIKLING

Kompetanseområdets kjerneleveranse er egen forsknings-, forsøks- og utviklingsvirksomhet rettet mot de forsvarsspesifikke utfordringer Forsvarbygg skal håndtere. Dette skjer ofte i samarbeid med nasjonale og internasjonale anerkjente fagmiljøer, for eksempel FFI og NTNU/SimLab.

I 2006 er det jobbet mye med prosjekter innenfor ammunisjonslager, terrorvern av bygninger, og støy fra Forsvarsaktiviteter. I flere år er det arbeidet med beskyttelsesløsninger til bruk i Forsvarets internasjonale operasjoner. Arbeidet med å dokumentere løsninger i en katalog ble påbegynt i 2006 og vil være ett av hovedfokusområdene for 2007.

INTERNASJONALE OPERASJONER OG BEREDSKAP

Hovedfokus for kompetanseområdet er å rendyrke koordineringsrollen innenfor områdene internasjonale operasjoner og beredskap. Forsvarbyggs organisasjonsplan/innsats ble godkjent av Forsvarsdepartementet (FD) 19. desember 2006. Parallelt med dette godkjenningsarbeidet har FB og FD i samarbeid skapt de budsjettmessige forutsetninger for å realisere denne strukturen i løpet av 2007.

Det er av historisk betydning at Forsvarbygg i 2006 for første gang noensinne fikk i oppdrag å bygge og drifte en leir til støtte for et styrkebidrag i en internasjonal operasjon. Vårt bidrag skjermer operative kapasiteter fra administrative oppgaver, og sikrer optimal kompetanseutnyttelse og kosteffektive løsninger til beste for Forsvaret.

JURIDISK RÅDGIVNING

Kompetanseområdets hovedfelt er rådgivning innen entrepriserett, kontrakts- og avtalerett, grunnnerv/ekspropriasjonsrett, avhendingsrett og fast eiendoms rettsforhold. Implementering av nytt anskaffelsesregelverk og utvikling av maler, nye kontraktsvilkår og kursvirksomhet i den forbindelse, har opptatt mye av 2006. Arbeidet med implementering av regelverket vil fortsette i 2007.

Forsvarbygg Rådgivning gir ut Sikringshåndboka. Boken har fått status som et nasjonalt hovedverk innenfor fagområdet fysisk og elektronisk sikring, og er ett etterspurt verktøy langt utenfor Forsvarbygg. Boka gir konkrete løsninger på sikringsbehov, bl.a. som følge av krav i sikkerhetsloven, og den forklarer hvordan man kan beregne omfanget av sikringsbehov.

Biologisk mangfold - et viktig fagfelt

Forsvarbygg Rådgivning fikk i fjor Forsvarsdepartementets miljøpris for 2006. En fjær i hatten for en faggruppe som har arbeidet målrettet i seks år. >>>

Biologisk mangfold er mangfoldet av liv. Dette består av planter, alger, lav, sopp, dyr og mikroorganismer, deres arvestoff og de økosystemer som dannes ved samspeilet mellom artene og deres ikke-levende miljø.

«At Forsvarsbygg har mottatt denne prisen, er en stor anerkjennelse for den faglige jobben som er gjort i kartleggingen av biologisk mangfold. Dette er vi stolte av, sier Gregers Kure, leder for kompetansesenter Miljø i Forsvarsbygg Rådgivning.»

Prisen ble mottatt for faggruppen Naturforvaltningsarbeid med et landsomfattende prosjekt for innføring av kunnskapsbasert forvaltning (kartlegging, implementering av hensyn og overvåking) av biologisk mangfold for Forsvaret.

– EN PRIS SOM FORPLIKTER

Prisen har blitt delt ut siden 2002 og skal deles ut til enhver person eller enhet med tilhørighet i Forsvarssektoren. Formålet med prisen er å fremme og premiere gode miljøverntiltak med hensyn til det ytre miljø.

– At Forsvarsbygg har mottatt denne prisen, er en stor anerkjennelse for den faglige jobben som er gjort i kartleggingen av biologisk mangfold. Dette er vi stolte av, sier Gregers Kure, leder for kompetansesenter Miljø i Forsvarsbygg Rådgivning.

– Men en slik pris forplikter. Nå er det viktig å omsette den kunnskapen vi har fått gjennom kartleg-

gingen, til praktiske forvaltningsråd, understreker Kure.

MANGFOLDET AV LIV

Biologisk mangfold er mangfoldet av liv. Dette består av planter, alger, lav, sopp, dyr og mikroorganismer, deres arvestoff og de økosystemer som dannes ved samspeilet mellom artene og deres ikke-levende miljø.

– Et eksempel på et økosystem er en innsjø der planter og dyr lever i et avgrenset område og påvirker hverandre, samt at de selv blir påvirket av fysiske og kjemiske miljøforhold som pH, temperatur, næringsforhold, forklarer Bjørn Arne Rukke som leder faggruppen Naturforvaltning.

Rukke forteller at en forutsetning for å ivareta biologisk mangfold er å sørge for at informasjon om naturverdiene inngår i planlegging og gjennomføring av ulike aktiviteter fra militære øvelser til utvikling, drift og avhending av eiendom.

BIOMANGFOLDPROSJEKTET

Arbeidet med biologisk mangfold har pågått i mange år. Prosjektet startet i 2001, som en oppfølging av «Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold». Her understrekes det at biologisk mangfold er et sektoransvar som ulike samfunnssektorer, Forsvaret inkludert, må forvalte på en forsvarlig måte.

Biomangfoldprosjektet ble lagt opp med seks delprosjekter: Kartlegging av biologisk mangfold, datahåndtering og informasjonsinnhenting, overvåking og kunnskapsutvikling, implementering av hensyn til biologisk mangfold, utdanning og holdningskapende arbeid, og til sist tiltak rettet mot spredning av fremmede arter.

GRUNDIG KARTLEGGING

– Arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold er nå ferdigstilt. Vi har gått grundig til verks og benyttet nasjonal kartleggingsmetodikk utviklet av Direktora-

ret for Naturforvaltning for å få et best mulig og mest mulig komplett bilde av det biologiske mangfoldet, forteller Øyvind Andreassen, Thomas Olstad, Ola-Mattis Drageset og Line Stabell Selvaag som alle fire har jobbet med prosjektet.

De forklarer videre at det er kartleggingen som har vært selve hovedpakken i det som er levert til nå, og at det var kartleggingsarbeidet og rapportene om dette som de vant miljøprisen for.

– Nå har vi produsert kartverk for hele landet, og det er utviklet et overvåkingssystem for å følge utviklingen i de viktige lokalitetene for biologisk mangfold, som ble identifisert ved kartleggingen. Vi har også bistått Forsvaret med å utforme et direktiv for å hindre spredning av fremmede arter, forteller de.

HELHETLIG FORVALTNINGS-SYSTEM

Videre er det gjennomført informasjons- og opplæringsmøter lo-

Faggruppen som forvalter kompetanse innenfor dette fagfeltet i Forsvarsbygg, består av fem medarbeidere: Line Stabell Selvaag, Thomas Olstad, Ola-Mattis Drageset, Øyvind Andreassen og Bjørn Arne Rukke.

Foto: Forsvarsbygg

kalt for de som skal følge opp forvaltningen av biologisk mangfold videre.

– Nå er vi i gang med å operasjonalisere planene for å bedre forvaltningen av biologisk mangfold. Forsvarsbygg forvalter nå skyte- og øvingsfelt, og vi har der fått oppgaven med å bidra til et etablert et helhetlig forvaltningssystem for biologisk mangfold.

AVHENGIG AV OPPFØLGING

Fagsenteret er glade for at det virker som det holdes et tydelig fokus på naturforvaltning i Forsvaret, og at disse problemene tas på alvor og betraktes som viktige. Forsvaret og Forsvarsbygg er langt fremme når det gjelder slike spørsmål i forhold til resten av samfunnet.

– Det arbeidet vi utfører bidrar til å etablere og videreføre Forsvarsbyggs miljøpolicy og miljøhandlingsplan på et overordnet og generelt nivå, og vi er avhengig av at miljøvernoffiserer og Forsvarsbyggs markedsområder følger dette opp i praksis. Det har

vi all grunn til å anta at de gjør, sier Bjørn-Arne Rukke.

– FAGLIG MEGET GODT

Kommandørkaptein Jon Ole Siggerud i Forsvarsdepartementet er i sin funksjon Forsvarets øverste miljøansvarlige:

– Arbeidet som utføres er Forsvarets bidrag til et komplett prosjekt for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold igangsatt av regjeringen. Forsvarsbygg har blitt engasjert for å gjennomføre dette arbeidet i forsvarssektoren. Det arbeidet som er blitt gjort er faglig meget godt. Forsvaret har høstet mange positive kommentarer fra de rapportene som foreligger, og det er ingen tvil om at Forsvaret ligger godt foran de andre statlige aktørene i dette arbeidet, sier han.

GOD SAMARBEIDSSAMFERSE

Seksjonsjef for skyte- og øvingsfelt i Forsvarsbygg, Knut Grunderud, har samarbeidet tett med faggruppen og

forteller at han ser fram til å få utarbeidet forvaltnings- og skjøtselplaner, slik det fremgår av Forsvarets miljøpolicy for skyte- og øvingsfelt.

– Vi har arbeidet tett med Forsvaret og Forsvarsbyggs forretningsområder i dette prosjektet, og det kontaktnettet vi har etablert i arbeidet og den gode samarbeidsatmosfæren er uvurderlig for at det endelige resultatet skal bli en suksess. I videreføring av arbeidet ser vi frem til å komme oss ut i felt for å delta i operasjonaliseringen av disse planene og se hvordan det vil fungere i praksis, avslutter Bjørn Arne Rukke. ■

Det arbeidet som utføres innen kartleggingen av biologisk mangfold bidrar til å etablere og videreføre Forsvarsbyggs miljøpolicy og miljøhandlingsplan på et overordnet og generelt nivå. For å følge opp dette i praksis er man avhengig av miljøvernoffiserer og at Forsvarsbyggs markedsområder følger dette opp i praksis.

Foto: Forsvarsbygg

NASJONALE FESTNINGSVERK I 2006

– *Nytt liv på historisk grunn*

Norge har 14 nasjonale festningsverk. Festningene er viktige fortellere av en 400 år lang forsvarshistorie. Enheten Nasjonale Festningsverk (NFV) skal bringe festningene inn i en ny tid og bevare deres egenart og historie gjennom å utvikle festningene til attraktive arenaer for kultur, næringsliv og opplevelser. Nasjonale Festningsverk har som ambisjon å skape nytt liv på historisk grunn.

2006 var et spennende år for Nasjonale Festningsverk. Festningene gir et unikt bakteppe for mange aktiviteter og kulturopplevelser, noe som ble flittig benyttet i året som gikk. Høydepunktene var mange.

Rolling Stones konserten på Bergenhus i september var et av disse. På Kongsvinger Festning var det sommeren 2006 rockefestival med store norske navn og i Fredrikstad var det ulike festivaler og oppsetting av byoperetten «Det hendte i den gamle by».

Oscarsborg utvidet sommeren 2006 sin gjestehavn og fikk med det en betydelig økning i besøkende båtfolk. Det var over 100.000 besøkende på Oscarsborg gjennom hele 2006, med mange fornøyde kurs- og konferansegjester. Den nyåpnede Kafé Oscar var også en suksess med brukskunst og økologiske bakevarer.

Kristiansten Festning er en viktig bypark for Trondheims befolkning, og på sensommeren 2006 var festningen en viktig arena for Olavsfestdagene med blant annet en spennende lydøype i de mange unike rommene på festningen. Det var med stolthet vi kunne vise Forsvarsminister Strøm-Erichsen rundt på festningen i november.

Fredriksvern Verft i Stavern hadde i 2006 besøksrekord med 206 000 besøkende, dette gjør Verftet til den desidert mest besøkte attraksjonen i Vestfold og bringer Verftet svært

høyt opp på landsbasis. I tillegg til en rekke kulturarrangement igjennom hele året, har det foregått store vedlikeholdsprosjekter og oppbyggingsprosjekter for den største leietageren i Stavern, Justissektorens kurs- og øvingscenter, JKØ.

Det var også mange julemarkeder på festningene i 2006. Fredriksvern Verft, Fredriksten, Oscarsborg og Akershus hadde alle stemningsfulle og innholdsrike julemarkeder. Dette er en tradisjon vi ønsker å styrke i årene som kommer.

2006 var også det året Nasjonale Festningsverk fikk ferdigstilt et mangeårig, viktig arbeid med fremstilling av verneplaner for de enkelte festningsverk. Verneplanene inneholder historikk og detaljerte beskrivelser av de historiske anleggene. Disse bøkene er nødvendige redskap i arbeidet med å verne og utvikle de nasjonale festningsverkene. Verneplanene vil bli høytidlig lansert av Forsvarsminister Strøm-Erichsen i mai 2007 og vil bli tilgjengeliggjort på internett i løpet av 2007.

I 2006 kom Nasjonale Festningsverk et godt stykke på vei med Landsverneplan for helsesektoren på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet. Oppdraget skal sluttføres i 2008 og har en kostnadsramme på 8,5 mill. kr.

Nasjonale Festningsverk fikk i 2006 en ekstrabevilgning på 20 millioner til å løfte vedlikeholdstilstanden på festningene. Dette har gitt oss mulighet til å starte et langsiktig arbeid med å ta igjen et stort vedlikeholdsetterlep. Mange viktige vedlikeholdsprosjekter ble igangsatt på høsten 2006. Flere av disse prosjektene vil fortsette inn i 2007.

På sensommeren 2006 ble det fremmet et ønske fra Forsvarsjefen med om å samle Forsvarets museer, musikkorps og kommandanter i en felles organisasjon i nært samarbeid med Nasjonale Festningsverk. Målet for denne sammenslutningen er å styrke Forsvarets kulturutvikling og tradisjoner, identitet og omdømme samt bidra til økt rekruttering og kontakt med det sivile samfunnet. Organisasjonen ventes implementert fra 1. januar 2008.

Bergenhus Festning var arena for høstens store konsertbegivenhet. The Rolling Stones holdt tusenvis trollebundet og så til å trives på militærhistorisk grunn.

THE ROLLING STONES KOENGEN BERGEN 01.09 2006

Fredriksvern Verft

– Mulighetenes sted!

I Staverns skjærgårdsnatur ligger Fredriksvern Verft. Verftet er det eneste festningsanlegg som tidligere har huset alle våpengrenene. Nå huser verftet en rekke leietagere, blant andre Justissektorens kurs- og øvingscenter, JKØ. JKØ er Forsvarsbyggs største sivile leietager og de ønsker å bli større.

Magnar Minsås er daglig leder i JKØ.

Foto: Ove Helset

« Forsvarsbygg er limet. Den inngående kjennskapen til stedet gjør livet lett for oss som leietager. »

Vi møter dem allerede på den smale veien ut til Stavern. Politiet. Politibilene foran oss og imot oss i lange rekker. Vi holder oss til fartsgrensen, og påser at sikkerhetsbeltet er forsvarlig festet. Vi er på vei til Justissektorens kurs- og øvingscenter på Fredriksvern Verft i Stavern.

Justissektoren må ha brukt både hjertet og hjernen i valget av lokaler til sitt kurs- og øvingscenter. Sjølukten pirrer i nesen når vi går ut av bilen. I ferieparadisene Stavern er det mer måkeskrik enn trafikk og skjærgårdsnaturen minner lite om urban kriminalitet. Til tross for dette har Justissektoren valgt å legge sitt kurs- og øvingscenter hit. Og en suksess har det blitt.

Senteret har 37.000 gjestedøgn i året og leier i dag nærmere 25.000 kvm av Forsvarsbygg- Nasjonale Festningsverk

– Kapasiteten og mulighetene vi har her på Fredriksvern er helt unike. Jeg har i flere sammenhenger kalt dette «mulighetenes sted» sier Magnar Minsås som er daglig leder i JKØ.

– Det har vært en stor fordel å overta disse skolebyggene etter For-

svaret. Bygningene er svært godt vedlikeholdt og det skjedde ingen gradvis nedtrapping av vedlikeholdet før Forsvaret flyttet ut. Det nytter vi godt av nå.

Justissektorens kurs- og øvingscenter ble formelt etablert i august 2002 etter at Luftforsvarets skole-senterer flyttet ut, men prosessen startet allerede i 2001. Nå holdes det kurs her hele skoleåret for politiet og andre tilknyttet justissektoren. Om sommeren benyttes stedet som ferisenter for ansatte innen justissektoren. På denne måten kan man benytte personal og fasiliteter hele året og stedet blir mindre sesong-avhengig.

– Det er flott at vi kan holde aktiviteten opp gjennom hele året, sier Minsås. Det er en hyggelig oppgave å være vert for alle våre sommergjester. Vi har ca. 4000 gjestedøgn i sommerperioden.

«FORSVARSBYGG ER LIMET»

På spørsmål om hvordan samarbeidet med Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk fungerer svarer Minsås:

– Forsvarsbygg er limet. Deres lokalkunnskap og inngående kjenn-

skap til stedet gjør livet mye lettere for oss som leietagere. Forsvarsbygg hjelper oss med å bygge opp de fasiliteter vi trenger og å omstille det vi allerede har. Nå skal vi bygge opp både en øvingsgate og øvingsleiligheter. Målet vårt er å bli så spesialiserte og gode at hele justissektoren ser på oss som uunnværlige. For å oppnå dette må vi samarbeide like godt som vi gjør nå og kommunisere enda bedre. Det tror jeg vi skal få til!

VI SKAL SKAPE ET LEVENDE VERFT!

I smedens gamle bolig, oppført i 1750 sitter Trond H. Bergan. Han er festningsforvalter på Fredriks-

JKØ

Justissektorens kurs og øvingscenter ble etablert i 2002. De har 37.000 gjestedøgn i året og tilbyr i tillegg til kurs, ferieutleie til ansatte i sektoren. Det er 26 fast ansatte ved senteret i tillegg til ansatte fra Politihøgskolen.

vern Verft. Han har hatt tilhold på verftet i ti år nå, tidligere som vollmester. Bergan kjenner hver krik og krok av etablissementet, både den gamle og den nye bygningsmassen. Trond H. Bergan er svært opptatt av at både leietagere og besøkende skal ha gode opplevelser på Verftet

– Vi hadde 180.000 besøkende her i fjor og det blir nok ikke færre i år, sier Bergan.

Og det er ikke rart at mange setter kursen mot Fredriksvern Verft. Kyststien starter ved Verftporten og går sydover igjennom hele Verftet, hvor det også ligger to vakre badestrender. I tillegg arrangeres det markedsdager, konserter, festivaler og utstillinger gjennom hele sommersesongen. Andre faste innslag er blant annet påskeutstillinger, høstutstillinger og julestemning på verftet i adventstiden.

– Jeg ønsker meg et levende verft med et stort mangfold innenfor vollene og anlegget for øvrig. Vi ønsker å jobbe målrettet mot det som tegner seg som fire grunnpillarer i etablissementets satsningsområde, nemlig: beredskap, sikkerhet, helse og miljø. Vi må fokusere på gode

– Vi hadde 180.000 besøkende her i fjor og det blir nok ikke færre i år, sier festningsforvalter Trond H. Bergan på Fredriksvern Verft.

Foto: Ove Helset

synergier en slik samlokalisering innbyr til, stimulere til oppbygging av tverrfaglige miljøer og samtidig kombinere dette med kunst og kultur som kler verftets egenart. Da føler jeg at vi har lykket, sier Trond H. Bergan.

– Utover JKØ, «huser» vi også Statens Naturoppsyn, Sjøheimevernet, Redningsselskapet, Sivilforsvaret og flere gallerier for å nevne noe.

På spørsmål om hva han tror er en kritisk suksessfaktor for å få til dette, svarer Bergan:

– Det er avgjørende å vite hvor vi vil og hva som er målet. I dette ligger at NFV, som eiers representant, må sette seg i førersetet og ta regien på utviklingen.

– Jeg tror dessuten at den unike atmosfæren her gjør folk blide!

Det tror jeg han har rett i. Måkene skriker og det kommer en lett solgangsbris inn fra havet. Det slår meg at bedre etterbruk av militær eiendom skal man lete lenge etter. Vi legger oss inn i politikolonnen og kjører tilbake til hovedstaden. Og virkeligheten. ■

På kursets siste dag. John Angeltveit og Tom Baklie er begge instruktører på JKØ og har i dag avsluttet et tre og et halv uke langt kurs for en gruppe politistudenter. Begge er ansatt av Politihøgskolen.

Foto: Ove Helset

Fredriksvern Verft: Kongens verft

Fredriksvern Verft i Stavern ble besluttet bygget i 1750 av Kong Fredrik V av Danmark. Stavern ligger strategisk til vis å vis både Sverige og Danmark. Den danske innflytelsen er svært åpenbar både i arkitektur og uttrykk. Fredriksvern Verft var hovedstasjon for den norske flåten frem til 1850, så var den lenge sommerøvningssted for Hæren og i nyere tid har Luftforsvaret disponert festningsverket. Festningen er derfor den eneste festning som har huset alle våpengrenene. I dag er verftet i sivil bruk og åpent for publikum.

Fredriksvern Verft er en oase for besøkende sommer som vinter. På sommeren er det få steder som gir bedre sommerstemning enn Fredriksvern, med skjærgårdsnatur, måkeskrik og et mylder av aktiviteter. Fredriksvern benyttes flittig av lokalbefolkningen og i sommersesongen er det lagt opp til et omfattende program. Da er det markedsdager, konserter, festivaler og utstillinger gjennom hele sesongen.

FORSVARSBYGG FELLESTJENESTER I 2006

Oljen i maskineriet

Å skape merverdi er grunnlaget for Fellestjenesters eksistens, som er både oljen og limet i Forsvarsbygg. Tjenestene som tilbys er helt nødvendige for å få hjulene i maskineriet til å gå rundt. Og ikke bare skal de gå rundt, de skal være så godt smurt at de forenkler den enkeltes arbeidsdag og minimaliserer plunder.

Fellestjenester er en landsdekkende tjenesteyter der kundene utgjør alle forretningsområdene i Forsvarsbygg med underliggende enheter, totalt 20 kunder. Tjenestene som tilbys er tjenester innen IKT, arkiv, innkjøp, kontor, sikkerhet, personal og regnskap. Dette er tjenester som skal hjelpe Forsvarsbygg til å få bedre resultater og å sikre at virksomheten opererer innenfor de rammer og regelverk som er pålagt.

FELLESTJENESTERS KJERNE

Kjernen i Fellestjenesters virksomhet er gode og lett tilgjengelige administrative støttesystemer, rask og riktig levering av tjenester med fokus på service, effektiv brukerstøtte, god produkt- og tjenesteinformasjon til en konkurransedyktig pris.

Tjenestene reguleres gjennom avtaler mellom forretningsområdene i Forsvarsbygg og Fellestjenester. En slik avtalemodell bidrar til at de ulike enhetene i Forsvarsbygg ikke bare må tenke på sine leveranser, men også må fokusere på kostnadsreduksjoner gjennom effektivisering av interne prosesser.

ÅRET SOM GIKK

I 2006 etablerte Fellestjenester ett telefonnummer, 815 70 400. Det betyr at Forsvarsbygg nå har en felles kundefront, samt at en vakttelefonordning utenom ordinær åpningstid er på plass.

Fellestjenester jobber kontinuerlig for å etablere et helelektronisk arkiv, samt å på sikt implementere elektronisk signatur i virksomheten. Foruten at dette vil gi oss full tilgang til alle dokumenter elektronisk, sparer vi også lagringsplass. Å innføre elektronisk signatur, vil gjøre at vi får mulighet til å sende og motta dokumenter elektronisk uten å bruke ordinær post.

I 2006 ble også Forsvarsbyggs elektroniske innkjøpsportal tatt i bruk, noe som sikrer riktig bruk av de til enhver tid gjeldende innkjøpsavtaler. Portalen dekker både administrative kjøp, samt kjøp innen forvaltning, drift og vedlikehold. Bestillinger som tidligere ble gjort gjennom en rekke ulike kanaler som f.eks telefon, telefaks, nettbutikker osv foretas nå i Innkjøpsportalen.

I april ble det elektroniske rekrutteringssystemet Webcruiter tas i bruk, noe som har gitt et betylig utslag på besøket på Forsvarsbyggs internettsider.

I april ble det elektroniske rekrutteringssystemet Webcruiter tas i bruk, noe som har gitt et betylig utslag på besøket på Forsvarsbyggs internettsider.

MILJØRAPPORT

Forsvarsbygg skal forvalte eiendomsmassen til Forsvaret på en miljømessig riktig måte. Hensyn til miljøet skal være en integrert del av hele virksomheten, og Forsvarsbygg bidrar til å ta vare på sektoransvaret Forsvarsdepartementet har innenfor miljø, og slutter opp om nasjonale og internasjonale plikter og miljømål.

MILJØREDEGJØRELSE

Forsvarsbygg utarbeider egen miljøredegjørelse for 2006 innen 31. mars 2007 i henhold til iverksettelsesbrevets krav. Miljøredegjørelsen vil gi en oversikt over miljøvernarbeidet og miljøprestasjonene i Forsvarsbygg.

MILJØLEDELSE

Miljøhandlingsplanen for Forsvarsbygg, som ble gjennomgått og revidert i 2005, er implementert. Rapportering mot planen er gjennomført tertialvis gjennom 2006 med tilfredsstillende resultat. Rapportering pr. 31.12.06 viser at de igangsatte aktivitetene i hovedsak følger planen. Miljøhandlingsplanen vil bli revidert og oppdatert i løpet 1. tertial 2007.

Forsvarsbygg påbegynte dessuten en forenklet revisjon av implementering av miljøledelse høsten 2006. Revisjonen utføres av Forsvarsbyggs Internkontroll som egevaluering gjennom spørreskjema kombinert med personlige intervjuer med et utvalg av ledere og ansatte. Endelig rapport med analyse, vurderinger, status og forslag til forbedringer vil foreligge i februar 2007. Hovedresultater vil bli inkludert i Forsvarsbyggs miljøredegjørelse.

REGISTRERING I FORSVARETS MILJØDATABASE

Forsvarsbygg har igangsatt registrering i Forsvarets miljødatabase (MDB). Registreringen har til nå foregått via Forsvarets Regional

støttefunksjon (RSF). Registreringsarbeidet er mangelfullt, og det har vist seg vanskelig å generere god miljøstyringsinformasjon for bruk i Forsvarsbygg. Det er derfor inngått avtale med Forsvarets Forskningsinstitutt om å tilrettelegge MDB for Forsvarsbyggs behov, og det igangsettes opplæring av personell i januar 2007 for derigjennom å få et mer aktivt forhold til databasen.

BIOMANGFOLDPROSJEKTET – FORSVARSDEPARTEMENTETS MILJØVERNPRIS 2006

Prosjektet Oppfølging av Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold («Biomangfoldprosjektet») ble avsluttet i 2006. Hovedmålet med prosjektet har vært å legge til rette for kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold.

Forsvarsdepartementets Miljøvernpris for 2006 ble tildelt Faggruppe Naturforvaltning for Biomangfoldprosjektet. Prisen ble overrakt av Forsvarsministeren under en miljøpresentasjon på Rena.

MILJØFORVALTNING AV SKYTE- OG ØVINGSFELT

Forsvarsbygg overtok ansvaret for forvaltning av skyte- og øvingsfeltene i 2006. Miljøpolicy og miljøkrav er tydeliggjort og konkretisert i revidert utgave av «Håndbok for skyte- og øvingsfelt. En rekke tiltak ble initiert i 2006 og vil bli videreført i 2007».

Miljørisiko knyttet til Forsvarets bruk av hvitt fosfor har vært en viktig utfordring i 2006 etter at det ble rapportert overraskende høye konsentrasjoner av hvitt fosfor etter prøvetaking i 2005. Det har i ettertid vist seg å være vesentlige feil ved de analyserte vannprøvene fra 2005. I nyere vannprøver er det til nå ikke påvist hvitt fosfor i konsentrasjoner over drikkevannsnormen.

Eksempel med tilbakeføring av naturen fra Hjerkin. Et pilotforsøk med re-vegetering av en utvalgt vegstrekning i området har gitt svært godt resultat.

Foto: Forsvarsbygg

I nyere vannprøver er det til nå ikke påvist hvitt fosfor i konsentrasjoner over drikkevannsnormen.

Program Grunnforurensning ble igangsatt i 2006. Det skal fremskaffes oversikt over hvilke forurensningsstoffer (hvitt fosfor, sprengstoff, tungmetaller) som renner ut fra alle skyte- og øvingsfelt via bekker og elver. Resultatene skal brukes til å prioritere behov for videre undersøkelser, tiltak og overvåking.

OPPFØLGING AV PÅLEGG FRA SFT

Forsvarsbygg mottok i 2006 pålegg fra SFT på 77 lokaliteter. Påleggene omfatter tiltaksplaner, undersøkelser, overvåking og dokumentasjonsbehov. Det er i 2006 blitt fokusert på utarbeidelse av overvåkingsplaner og gjennomføring av disse. Det mest omfattende tiltaket har vært miljøoppdydding på land ved på Ramsund orlogsstasjon der det totalt er blitt kjørt bort eller behandlet mer enn 12.000 tonn med forurenset masse.

FOU-PROGRAM, STØY

Et 3-årig FoU-program gjennomføres for å oppnå mer nøyaktige (mindre konservative) støyberegninger for skyte og øvingsfelt. Hovedfokus er på lavfrekvent støy og vibrasjoner fra tunge våpen og sprengninger.

STØYBEREGNING FOR RYGGE FLYSTASJON/LUFTHAVN

Det er i forbindelse med utviklingen av Rygge sivile lufthavn gjennomført omfattende støyberegninger for alternativ utnyttelse. Rapporten som ble offentliggjort i mai 2006, viser støynivået fra sivil og militær flytrafikk for Rygge.

MILJØVERN I INTERNASJONALE OPERASJONER

Det har vært øket oppmerksomhet på miljøaspekter i tilknytning til leiretablering for norske styrker i Afghanistan. Det er i den forbindelse foretatt miljøundersøkelser og vurderinger på stedet med hovedvekt på grunnforurensning, avfallshåndtering og vannhusholdning.

Prøvetaking av sedimentprøver i Setermoen skyte- og øvingsfelt.

Foto: FFI

REGNSKAP 2006

INTERNREGNSKAPET (REGNSKAPSLOVENS PRINSIPPER)

Forsvarsbygg fører regnskap i henhold til to prinsipper: Internregnskapet i henhold til regnskapsloven, og eksterntregnskapet (til statsregnskapet) som føres i henhold til kontantprinsippet.

ØKONOMISK FREMSTILLING

Forsvarsbygg deler den økonomiske fremstillingen av virksomheten i to enheter: Forvaltningsenheten og Eiendomsenheten. Eiendomsporteføljen er å anse som en separat økonomisk enhet, atskilt fra virksomheten til Forsvarsbygg som forvalter eiendommene. Forsvarsbygg Forvaltningsenheten produserer og fremlegger regnskap for Eiendomsenheten som et oppdrag for Forsvarsdepartementet, som på vegne av staten står som eier av eiendommene.

I rapporteringen til statsregnskapet rapporterer Forsvarsbygg kontantresultatet for de to enhetene samlet.

FORVALTNINGSENHETEN

Forvaltningsenheten oppnådde et samlet årsresultat på kr 0,1 millioner kroner (2005: 57,2). Enheten består av sju forretningsområder hvorav forretningsområdet Utleie er det største.

EIENDOMSENHETEN

Eiendomsenheten oppnådde et årsresultat på 241,9 millioner kroner (2005: 486,7). Eiendomsporteføljen er inndelt i tråd med Forsvarsbyggs organisering: Utleie, Nasjonale Festningsverk, og Skifte Eiendom. Utleieporteføljen endte på et underskudd på 108,3 millioner kroner (2005: 120,7), som følge av at avskrivninger på infrastruktur ikke dekkes av husleien. Salg av eiendom gjennom Skifte Eiendom fikk et overskudd på 345,4 millioner kroner (2005: 607,0).

Resultatregnskap | Forvaltningsenheten

(tall i 1 000)

	Note	2 0 0 6	2 0 0 5
DRIFTSINTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Honorarinntekter		135 885	126 913
Leieinntekter	1	199 995	194 197
Inntekter driftsavtaler		1 101 491	917 486
Forvaltningsinntekter		772 204	737 410
Inntekter investeringsprosjekter	1	1 478 526	1 478 142
Gevinst ved salg av eiendeler	1	563	2 355
Sum driftsinntekter	2	3 688 664	3 456 502
Vare- og tjenestekjøp investeringer & FDVU	3	2 297 783	2 042 870
Leiekostnader innleide bygg		180 467	190 637
Lønnskostnad	4,5	623 677	620 632
Avskrivninger	1,6	19 047	18 517
Energikostnader	13	444 444	460 808
Annen driftskostnad		123 081	65 581
Sum driftskostnader	2	3 688 499	3 399 045
Driftsresultat		165	57 458
FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Annen renteinntekt		0	0
Annen finanskostnad		81	288
Netto finansresultat		-81	-288
ÅRSRESULTAT		84	57 171
OVERFØRINGER			
Overført til/fra egenkapital	1,9,12	0	57 171
Sum overføringer		84	57 171

Balanse | Forvaltningsenheten

per 31. Desember (tall i 1 000)

	Note	2 0 0 6	2 0 0 5
EIENDELER			
Varige driftsmidler			
Eiendeler utstyr og inventar	1, 6	48 098	50 727
Andel omstillingsmidler	1, 10	115 000	170 600
Sum anleggsmidler		163 098	221 327
Omløpsmidler			
Fordringer	1, 7		
Kundefordringer		33 690	32 173
Andre fordringer	8	23 823	14 255
Mellomværende Eiendommene		1 100 735	861 969
Sum fordringer		1 158 249	908 397
Sum omløpsmidler		1 158 249	908 397
SUM EIENDELER		1 321 346	1 129 723

EGENKAPITAL OG GJELD

Egenkapital

Innskutt egenkapital

	Note	2 0 0 6	2 0 0 5
Innskutt egenkapital		-18 488	-14 984
Sum innskutt egenkapital		-18 488	-14 984

Opptjent egenkapital

Opptjent egenkapital		547 182	547 097
Sum opptjent egenkapital	9, 12	547 182	547 097
Sum egenkapital		528 694	532 113

Gjeld

Avsetning for forpliktelser	1, 5		
Pensjonsforpliktelser	1, 10	115 642	79 563
Avsetning for omstillingskostnader		115 000	170 600
Sum avsetninger for forpliktelser		230 642	250 163

Kortsiktig gjeld

Leverandørgjeld		70 070	114 274
Mellomværende eier		331 565	147 456
Skyldige offentlige avgifter		0	106
Annen kortsiktig gjeld		160 375	85 611
Sum kortsiktig gjeld		562 010	347 447
Sum gjeld		792 652	597 610
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		1 321 346	1 129 723

Oslo, 12. februar 2007

 Åge Danielsen (styreleder)	 Siri Hunnes Blakstad	 Inge Nidar Dolve	 Randi Jørgensen
 Svein Erik Lysgård	 Finn Øyvind Langfjell	 Alf Kaspersen	 Eli Anne Østengen
 Gunn Ovesen	 Frode Sjursen Administrerende direktør		

Noter | Forvaltningsenheten

(tall i 1 000)

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i henhold til regnskapsloven og god regnskapsskikk. Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Forsvarsbygg får tilført investeringsstilskudd over statsbudsjettet.

Leieinntekter

Leieinntektene inntektsføres (periodiseres) i takt med utleieperioden.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost med fradrag for planmessige avskrivninger. Dersom virkelig verdi av anleggsmidler er lavere enn balanseført verdi og verdifallet forventes ikke å være forbigående, er det foretatt nedskrivning til virkelig verdi. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives lineært over den økonomiske levetiden.

Omløpsmidler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Gevinst ved salg av driftsmidler

Gevinsten for solgte driftsmidler er salgssum fratrukket bokførte verdier.

Avskrivninger

Varige driftsmidler avskrives lineært i avskrivningsperioden. Ordinære avskrivninger bokføres normalt første gang måneden etter at driftsmidlet er tatt i bruk.

Omstillingsmidler

Det er foretatt en avsetning for omstillingskostnadene som tar utgangspunkt i de krav til omstilling og nedbemanning som er satt til Forsvarsbygg. Beregningene er gjort med utgangspunkt i de avgangsstimulerende tiltakene Forsvarsbygg har opplyst at de planlegger å benytte.

Forsvarsdepartementet bevilger årlig øremerkede midler til å dekke omstillingskostnader i Forsvarsbygg. Det er derfor oppført en fordring på Forsvarsdepartementet tilsvarende Forsvarsbyggs beregnede omstillingskostnader. Omstillingsmidlene representerer ingen lovhemlet rett for den enkelte arbeidstager.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

Omløpsmidler

På linje med andre statsetater er Forsvarsbygg med i statens konsernkontoordning, noe som blant annet betyr at Forsvarsbygg ikke har egne bankbeholdninger.

Pensjoner

Pensjoner er implementert i henhold til NRS for pensjoner med virkning fra 1. januar 2002. Forsvarsbygg er medlem av Statens Pensjonskasse (SPK) og pensjonsordningen behandles som en ytelsesplan. Pensjonsordningen er ikke fondsbasert, men ved beregning av pensjonsforpliktelsen er det opprettet et fiktivt fond i Statens pensjonskasse som tilsvarende de påløpte pensjonsforpliktelser beregnet i henhold til SPKs forutsetninger. Dette skyldes at Forsvarsbygg anvender strengere forutsetninger for egen regnskapsføring og har oppført en netto pensjonsforpliktelse.

Prinsipper for kontantstrømpoppstilling

Forsvarsbygg leverer eget kontantregnskap. Dette tilfredstiller statens krav til oversikt over kontante inn- og utbetalinger og erstatter kontantstrømsanalyse iht regnskapslovens bestemmelser.

Overført kontantmessig overskudd

Forsvarsbygg er forutsatt å levere et kontantmessig overskudd tilsvarende resultatkravet. Dette overskuddet akkumuleres på Forsvarsbyggs bankkonto, og godskrives Statsregnskapet ved årlig oppgjør av konsernkonto.

NOTE 2 - FORDELING PÅ FORRETNINGSOMRÅDER

	FB Utleie		FB Utvikling		Skifte Eiendom	
	2006	2005	2006	2005	2006	2005
Honorarinntekter	6 824	4 854	35 204	21 098	25 968	25 319
Leieinntekter	197 749	191 536	2 185	2 661	61	0
Inntekter driftsavtaler	1 101 335	916 572	0	909	6	0
Forvaltningshonorar	738 907	737 221	0	0	0	81
Inntekter investeringsprosjekter	0	2 901	1 478 526	1 475 241	0	0
Gevinst ved salg av eiendeler	285	444	65	1 785	0	0
Sum driftsinntekter	2 045 100	1 853 528	1 515 980	1 501 694	26 035	25 400
Vare- og tjenestekjøp investeringer & FDVU	840 552	611 831	1 416 083	1 388 556	6 655	3 928
Leiekostnader Innleide Bygg	179 741	189 464	682	1 087	0	55
Lønnskostnad	415 168	407 669	55 010	67 122	28 322	26 193
Avskrivninger	12 811	11 851	2 406	2 695	891	966
Energikostnader	444 243	460 700	198	102	1	0
Annen driftskostnad	152 152	120 316	41 601	42 122	-10 216	-5 753
Sum driftskostnad	2 044 667	1 808 158	1 515 980	1 501 683	25 653	25 389
Driftsresultat	433	51 697	0	11	382	11
Netto finansresultat	-67	-229	0	-11	0	-11
Årsresultat	366	51 468	0	0	382	0

NOTE 2 - FORTS.

	FB NFV		Rådgivning		Andre	
	2006	2005	2006	2005	2006	2005
Honorarinntekter	6 563	1	59 465	74 140	1 861	1 501
Leieinntekter	0	0	0	0	0	0
Inntekter driftsavtaler	0	0	0	6	149	0
Forvaltningshonorar	33 298	108	0	0	0	0
Inntekter investeringsprosjekter	0	0	0	0	0	0
Gevinst ved salg av eiendeler	0	0	213	80	0	46
Sum driftsinntekter	39 861	109	59 678	74 226	2 010	1 547
Vare- og tjenestekjøp investeringer & FDVU	1 499	127	31 659	38 239	1 336	189
Leiekostnader Innleide Bygg	0	0	0	6	44	25
Lønnskostnad	25 570	8 380	35 083	41 877	64 524	69 391
Avskrivninger	173	90	573	797	2 193	2 118
Energikostnader	0	6	0	0	2	0
Annen driftskostnad	14 980	-8 495	-7 665	-8 149	-67 770	-74 459
Sum driftskostnad	42 222	108	59 650	72 770	329	-2 736
Driftsresultat	-2 361	1	28	1 456	1 681	4 283
Netto finansresultat	-2	1	0	-6	-9	-31
Årsresultat	-2 363	0	28	1 452	1 672	4 252

NOTE 3 - VARE- & TJENESTEKJØP

	2006	2005
Investeringer	1 465 638	1 435 091
Forvaltning drift vedlikehold og utvikling	832 145	607 779
Vare- & Tjenestekjøp	2 297 783	2 042 870

Dette viser fordelingen av vare- og tjenestekjøp ifm henholdsvis investeringer og vanlig drift.

NOTE 4 - LØNSKOSTNAD, ANTALL ANSATTE, GODTGJØRELSE, LÅN TIL ANSATTE MM

Lønnskostnad	2006	2005
Lønn	460 810	478 604
Folketrygdavgift	73 806	68 192
Pensjonskostnader (se note 8)	73 551	53 680
Andre ytelser samt øvrige personalkostnader	15 510	20 155
Sum	623 677	620 631
Årsverk ved utløp av året	1 269	1 249

Ytelser til ledende personer	Lønn	Pensjonskostnader	Sum
Daglig leder	1 021	88	1 109
Styrets honorar			514
Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer m.v.	0		0

NOTE 5 - PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG -FORPLIKTELSE

	2006	2005
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	52 891	49 035
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	56 709	46 623
Avkastning på pensjonsmidler	-44 024	-41 867
Administrasjonskostnader	1 178	1 364
Arbeidstagers andel av pensjonspremie	-8 725	-9 252
Resultatført estimatendringer og avvik	12 050	0
Periodisert arbeidsgiveravgift	3 472	7 777
Netto pensjonskostnad	73 551	53 680
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	1 187 130	866 394
Pensjonsmidler «fiktiv fond»	853 936	823 327
Beregnete pensjonsforpliktelser	333 194	43 067
Ikke resultatførte estimatendringer og avvik	-230 856	26 664
Periodisert arbeidsgiveravgift	13 304	9 832
Netto pensjonsforpliktelser	115 642	79 563
Økonomiske forutsetninger:		
Diskonteringsrente	5.2 %	6%
Forventet lønnsregulering/pensjonsøkning/G-regulering	4.0 %	3,7%
Forventet avkastning på fondsmidler	5.5 %	5,5%
Frivillig avgang, over/under 50 år	1%, 3%	1%, 3%
Forventet G-regulering	3.5 %	3,7 %

Som aktuariemessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er det lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger innen forsikring.

NOTE 6 – VARIGE DRIFTSMIDLER

		Eiendeler, utstyr og inventar			
Anskaffelseskost 01.01					109 052
Tilgang kjøpte driftsmidler					16 418
Avgang					0
Anskaffelseskost 31.12					125 470
Avgang					0
Akkumulerte avskrivninger 31.12					77 372
Bokført verdi pr. 31.12					48 098
Årets avskrivninger					19 047
Årets avskrivninger Forsvarsbygg					19 047
Økonomisk levetid					3/10 år
Avskrivningsplan					Lineær
Tilgang/Avgang - Siste 3 år	2006	2005	2004	2003	
Anskaffet	16 418	8 955	12 797	39 737	
Avhendet	0	0	0	0	

NOTE 7 – FORDRINGER MED FORFALL SENERE ENN ETT ÅR

Forvaltningsenheten har ingen fordringer med forfall senere enn ett år.

NOTE 8 – MELLOMVÆRENDE EIENDOMMENE

Alt internt mellomværende netto føres i balansen, enten som internfordring eller -gjeld.

NOTE 9 – EGENKAPITAL

Innskutt egenkapital	
Inngående balanse 01.01	-14 984
Tilførsel av egenkapital ved oppgjør av kontantregnskap	-3 504
Utgående balanse innskutt egenkapital 31.12	-18 488
Opptjent Egenkapital	
Inngående balanse 01.01	547 097
Årets resultatdisponering	85
Utgående balanse opptjent egenkapital 31.12	547 182
Sum egenkapital 31.12	528 694

Opptjent egenkapital inkluderer reguleringsfond på 255 481. Disponering av reguleringsfondet skjer i samsvar med Forsvarsdepartementets beslutninger.

NOTE 10 – AVSETNINGER FOR OMSTILLINGER

Avsetninger:	2006	2005
Omstillingsmidler	115 000	170 600
Sum	115 000	170 600

Avsetningen er belastet med årets kostnader for avgangstimulerende tiltak og avstemt mot fremtidige forpliktelser.

NOTE 11 – MELLOMVÆRENDE EIER

Mellomværende eier består av netto fordring som følge av at Forsvarsbyggs bankkonti (trekk i Statens konsernkontoordning) og bevilgningskonti, kontant driftsresultat og arbeidsgiveravgift nullstilles årlig.

NOTE 12 – OVERFØRING TIL EIER

Forvaltningsenheten har fått overført kr 3 503 fra eier i forbindelse med oppgjør av kontantregnskapets driftskapittel.

Forvaltningsenheten ved Skifte Eiendom har fått tilført kr 25 967 som tilskudd til dekning av lønnskostnader knyttet til salg av eiendom. Dette er ført som honorarinntekt.

NOTE 13 – ENERGIKOSTNADER

Forsvarsbygg har sikret prisene på en del av elforbruket i 2007. Ved årsskiftet var sikret volum 417 Gwh, snittpris sikret volum er 30,1 øre/kwh, tilsvarende kr 126 000.

Resultatregnskap | Eiendomsenheten

(tall i 1 000)

	Note	2006	2005
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Honorarinntekter		69 800	32 632
Leieinntekter	1	1 248 470	1 269 262
Inntekter driftsavtaler		108	3 471
Inntekter investeringsprosjekter	1	258 568	168 132
Gevinst ved salg av eiendeler	1	546 258	820 152
Sum driftsinntekter	2	2 123 204	2 293 649
Vare- og tjenestekjøp investeringer & FDVU		148 569	114 849
Leiekostnader innleide bygg		1 677	1 039
Avskrivninger	1,3	608 946	608 358
Energikostnader		35 847	13 246
Annen driftskostnad		1 087 792	1 069 758
Sum driftskostnader	2	1 882 831	1 807 250
Driftsresultat		240 373	486 399
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Inntekt på investering i datterselskap			
Annen renteinntekt		1 529	372
Annen finanskostnad		-12	0
Netto finansresultat		1 517	372
ÅRSRESULTAT		241 890	486 771
OVERFØRINGER			
Overført til/fra egenkapital	1,7,8	241 890	486 771
Sum overføringer		241 890	486 771

Balanse | Eiendomsenheten

per 31. Desember (tall i 1 000)

	Note	2 0 0 6	2 0 0 5
EIENDELER			
Anleggsmidler			
<i>Varige driftsmidler</i>			
Tomter	1,3	2 519 305	2 523 732
Bygg, anlegg og infrastruktur	1,3	17 616 532	17 469 351
Stridsanlegg	1,3	2 117 992	2 191 389
NATO	1,3	6 516 175	4 959 646
Anlegg under utførelse nasjonale	1,4	1 372 874	1 981 508
Anlegg under utførelse NATO	1,4	158 583	1 759 451
Eiendeler, utstyr og inventar	1,3	2 752	2 747
Sum anleggsmidler		30 304 213	30 887 823
Omløpsmidler			
<i>Fordringer</i>			
Kundefordringer	1	188 336	249 480
Mellomværende Eier	5	554 360	354 496
Sum fordringer		742 696	603 976
SUM EIENDELER		31 046 909	31 491 799

Resultatregnskap | Eiendomsenheten

(tall i 1 000)

	Note	2 0 0 6	2 0 0 5
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Innskutt egenkapital		21 283 829	22 117 380
Sum innskutt egenkapital		21 283 829	22 117 380
<i>Opptjent egenkapital</i>			
Overskudd/udekket underskudd		724 128	482 241
Sum opptjent egenkapital		724 128	482 241
Sum egenkapital	1, 7, 8	22 007 957	22 599 621
Gjeld			
<i>Langsiktig gjeld</i>			
Gjeld til staten vedrørende stridsanlegg	1, 9	1,211,073	1,277,579
Gjeld til NATO	1, 9	6,664,138	6,709,756
Sum langsiktig gjeld		7,875,211	7,987,335
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Skyldige offentlige avgifter		231	80
Annen kortsiktig gjeld		62,775	42,795
Mellomværende Forvaltning	6	1,100,735	861,969
Sum kortsiktig gjeld		1,163,741	904,844
Sum gjeld		9,038,952	8,892,178
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		31,046,909	31,491,799

Oslo, 12. februar 2007

 Åge Danielsen (styreleder)	 Siri Hunnes Blakstad	 Inge Nidar Dolve	 Randi Jørgensen
 Svein Erik Lysgaard	 Finn Øyvind Langfjell	 Alf Kaspersen	 Eli Anne Østengen
 Gunn Ovesen	 Frode Sjursen Administrerende direktør		

NOTE 5 – MELLOMVÆRENDE EIER

Mellomværende eier består av netto fordring som følge av at Forsvarsbyggs bankkonti (trekk i Statens konsernkontoordning) og bevilgningskonti nullstilles årlig

NOTE 6 – MELLOMVÆRENDE FORVALTNINGSENHETEN

Allt internt mellomværende nettoføres i balansen, enten som internfordring eller -gjeld.

NOTE 7 – EGENKAPITAL

Innskutt egenkapital	
Inngående balanse 01.01	22 117 380
Tilført investeringskapital i året (eks. stridsanlegg)	876 704
Uttak av egenkapital ved oppgjør av kontantregnskap	930 910
Gjeld konvertert til egenkapital	17 459
Korreksjoner vedrørende tidligere års regnskap	-796 804
Utgående balanse innskutt egenkapital 31.12	21 283 829
Opptjent Egenkapital	
Inngående balanse 01.01	482 241
Årets resultatdisponering	241 887
Utgående balanse opptjent egenkapital 31.12	724 128
Sum Egenkapital 31.12	22 007 957

Korreksjon vedrørende tidligere års regnskaper gjelder feil oppstått ved etablering av åpningsbalanse, samt føringer i 2005 eller tidligere. Feilene består i aktivisering av EBA som forvaltes på vegne av andre og justeringer av feilberegnete verdier på enkelte bygg og anlegg samt feil ved beregning av mellomværende statskassen i 2005 eller tidligere.

NOTE 8 – OVERFØRING TIL/FRA EIER

I de årlige Statsbudsjett blir det vedtatt årlige inntektsmålsettinger for salg av eiendommer og boliger. Forsvarsbygg har fullmakt til å trekke fra etatens egeninnsats i forbindelse med avhending av Forsvarets eiendommer, bygg og anlegg. Dette gjelder ikke lønnskostnader som tilføres fra Forsvarsdepartementet. Dette betyr at det er nettoinntekten etter fradrag for salgskostnader som overføres til Forsvarsdepartementet.

For 2006 er det netto overført kr 930 911 til Forsvarsdepartementet, inkludert kr 433 414 som er netto resultat av avhending av eiendommer. Denne overføringen er klassifisert under overføringer i regnskapet.

	2006	2005	2004
Overført overskudd kontantregnskaper	497 497	544 437	549 944
Overført tidligere års renter til eier			2 533
Overført overskudd ved salg av EBA	433 414	405 804	518 875
Sum overføringer eier/uttak av egenkapital	930 911	950 241	1 071 352

«Forsvarsbygg har blitt tilført kapital som følge av investeringsaktiviteter på kr 1 136 742 hvorav kr 876 704 er ført som egenkapitaltilskudd i eiendomsenheten. Kr 258 624 er ført som driftstilskudd over resultatet, mens kr 1 414 000 er ført som økning gjeld vedrørende stridsanlegg.

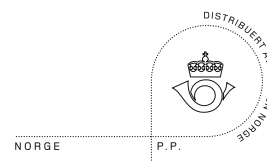
Nasjonale Festningsverk Eiendom er blitt tilført kr 38 000 til dekning av drift og vedlikehold på Festningsverkene. Dette er ført som honorarinntekt.

NOTE 9 GJELD TIL NATO OG STATEN VEDRØRENDE STRIDSANLEGG

	NATO	Stridsanlegg
Inngående balanse 01.01	6 709 756	1 277 579
Korreksjoner tidligere års regnskap	32 206	-31 026
Ny inngående balanse 01.01	6 741 962	1 246 553
Tilført investeringskapital i året (anlegg under utførelse)	105 115	1 414
Avgang ved utrangering av eiendommer	-9 429	1 913
Tilbakeføring avskrivninger	-156 051	-38 807
Konvertert til egenkapital	-17 459	0
Utgående balanse 31.12	6 664 138	1 211 073

B

Returadresse:
Forsvarsbygg
Postboks 405
Sentrum
0103 Oslo

 Forsvarsbygg

Adresse:

Postboks 405 Sentrum
0103 OSLO

Besøksadresse:

Bygning 65, Akershus festning, Oslo

Sentralbord:

815 70 400

e-post:

post@forsvarsbygg.no

Internett:

www.forsvarsbygg.no
www.skifte.no
www.nasjonalefestningsverk.no

